



КОНСТИТУЦИЯ –
АДАМ ҚҰҚЫҒЫНЫҢ
БАСТЫ КЕПІЛІ

2-бет



ДҰРЫС ДІНИ БАҒЫТ:
ЭКСТРЕМИЗМ мен
ТЕРРОРИЗМГЕ
ТОСҚАУЫЛ

4-бет



ЖҮЗЖЫЛДЫҚ КҮНГІ
ЖҮЗ ЖЫЛДЫҚ
МӘСЕЛЕ

7-бет

ҚАЗАҚ ҮНІ 20

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ - САЯСИ АПТАЛЫҚ

www.qazaquni.kz

qazaquni2000@gmail.com

2000 жылғы 11 тамыздан шыға бастады

№32 (902) 31.08.2020 жыл

ЖЕРІМІЗДІ АЛЫП, ЕЛІМІЗДІ ҚҰРЫП БЕРГЕН АЛАШ АРЫСТАРЫ МЕМЛЕКЕТІМІЗДІҢ БАСТЫ БАҒЫТЫ АЛАШ ҰСТАНЫМЫ БОЛУЫ КЕРЕК



Исраил САПАРБАЙ:

ЕЛ ОҚИТЫН
САНАУЛЫ
БАСЫЛЫМНЫҢ
БАСЫНДА
«ҚАЗАҚ ҮНІ» ТҮР

Қазір кітап оқуды ұмытып,
толығымен ұялыға көшкен
жұрт кез келген газетті оқуға да
құлықсыз. Санаулы ғана басы-
лым болмаса. Сол санаулының
санатында, әрине, ең бірінші
болып «ҚАЗАҚ ҮНІ» түр.

8-9
бет



Иә, Қазақ автономиясы бастауын Алаш ұлттық автономиясынан алады. Бұл жерде басын ашып алатын басты нәрсе – 1920 жылы 26 тамызда Кеңес үкіметі Бүкілресейлік орталық атқару комитеті мен РКФСР ХКК «Қырғыз (қазақ) автономиялы социалистік кеңес республикасын құру туралы» декрет қабылдады. Бұл жерде бұл қаулының негізі қазақ шекарасының белгіленуіне сүйеніп тұр. Ал негізі қазіргі Тәуелсіз Қазақ Республикасы 1917 жылғы Алаш автономиясынан басталады емес пе? Қазақ Республикасына 100 жыл десек, бастауымызда тұрған Алаш автономиясының Тәуелсіз Қазақ Республикасына қатысын есептемеуіміз болады. Онда Қазақ үкіметі тек Кеңес үкіметі кезеңінде ғана құрылды деген сыңаржақ тұжырымға келісу болып шығады.

6
бет

ЖЕБІРЛЕРДІҢ ЖОЛЫ ҚАШАН ЖАБЫЛАДЫ?

Бала кезімізде ата-әжелерімізден қазақтың таңғажайып ертегілерін естіп өстік. Соның ішінде зәремізді зәр түбіне жіберетін жеті басты айдаһар туралы аса қорқынышты ертегі ұмытылмастай жадымызда жатталып қалыпты. Елден салық алып тұратын дүлей күш иесі, тойымсыз жалмауыз борандатып, дауылдатып келіп, алдын ала адамдардың дайындап қойған малын, кісісін тірідей жұтады. Әсіресе, қыздарды жалмайды екен. Тіпті патшаның қызын да жеймін деп, жұрттың үрейін ұшырады...

11
бет



АТЫНА САЙ
ЕЛ ҮМІТІН АҚТАҒАН
ҮМІТХАН

Қазір әлемді интернет билеген заман. Одан үйіңнен шықпай-ақ бәрін таба аласың. Сондықтан Астанада тұрса да, орталық кітапхананың қайда екенін білмейтін зиялыларымыз көп болатын. Ал қалай Ұлттық академиялық кітапхананың басшысы болып Үмітхан Мұңалбаева келді, солай бұл мекеме мәдени-әдеби және ғылыми ордаға айналып шыға келді.

16
бет

ЗАЧЕМ В ПРЕЗИДЕНТЫ БЕЛАРУСИ ПРОТАЛКИВАЮТ ДОМОХОЗЯЙКУ?!

Сегодня человечество переживает небывалые потрясения – всеобщую гибридную войну, включая в том числе биологическую, что видно по распространению пандемии... В самом деле, мы находимся в условиях биологической войны, притом эта война со многими неизвестными, которые и порождают панику среди населения и среди ...президентов. Ведь закрытие границ диктует новые условия выживания – каждая страна надеется только на себя, производство, на свои ресурсы и кадры. Например, сейчас даже развитые страны ощутили большую зависимость от китайских поставок комплектующих изделий, сырья, готовой продукции, финансов и т.д.



12
бет



КОНСТИТУЦИЯ – АДАМ ҚҰҚЫҒЫНЫҢ БАСТЫ КЕПІЛІ

Қасым-Жомарт Тоқаев «XXI ғасырдың Конституциясы – құқық үстемдігі, адамның құндылығы және демократия тиімділігі» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференцияның және Азия конституциялық соттары және балама институттар қауымдастығы IV Конгресінің пленарлық отырысына онлайн режимде қатысты.

– Конституция Тәуелсіздігіміздің берік құқықтық негізін қалады. Адам және оның өмірі, құқықтары мен бостандықтары мемлекеттің ең

қымбат қазынасы деп жарияланды. Еліміздің аумақтық тұтастығы, қоғамдық келісім, саяси тұрақтылық, құқық үстемдігі және демократия қағидаттары бас құжатымызда айқын көрініс тапты, – деді Мемлекет басшысы.

Қасым-Жомарт Тоқаев Конституцияның мазмұны уақыт талабына сәйкес жетіліп, жаңартылып отыратынын, оның заңды құбылыс екенін айтып, ортақ демократиялық қағидаттарды нығайта түсу, адамдардың және азаматтардың құқығы мен бостандығына кепілдікті күшейту басты міндет екеніне тоқталды.

– Парламент Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінің бастамасы бойынша бірқатар маңызды заңнамалық өзгерістерді қабылдады. Елімізде бейбіт жиналыстар туралы демократиялық тұрғыдан мүлде жаңа заң күшіне енді, саяси партияларды құру және тіркеу үдерісі едәуір жеңілдетілді, сайлаудағы партиялық тізімдерге әйелдер мен жастар үшін 30 пайыздық квота енгізілді, – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Президент сөз соңында конференцияға қатысушыларды және барша қазақстандықтарды Ата заңның 25 жылдық мерейлі мерекесімен құттықтады.

«ӘЛІППЕМЕН» ӘРІП ТАҢУ ТИІМДІ

Бұл туралы Орталық коммуникациялар қызметіндегі баспасөз мәслихатында ҚР Білім және ғылым министрі Асхат Аймағамбетов айтты.

«Әліппеге қатысты шешім қабылдадық. Оны біз айтқан едік. Бұл өте маңызды мәселе. Біріншіден, мемлекеттік стандартқа енгізілді. Ол әділет органдарында тіркелді. Қазір бағдарламаны дайындап, бекітуге әзірміз. Бұл бағдарлама ең бастысы Ахмет Байтұрсынов әдістемесі негізінде болады. Бірақ, әдістеменің негізінде деген сол жылдардағы әріптермен, тек қана сол негізде болады деген сөз емес. Ең бастысы – әдістемесі. Осы әдістеменің негізінде қазақ тілінің өзіне тән қасиеттерін біле отырып бағдарлама дайындау маңызды болып отыр», – деді министр Орталық коммуникациялар қызметіндегі баспасөз



мәслихатында БАҚ өкілдерінің сауалына орай. Оның атап өтуінше, аталған бағдарлама енгізілгеннен кейін 1-сынып оқушылары 1 және 2-тоқсанда Әліппені оқиды. Ал 3 және 4-тоқсанда Ана тілімен білім алады. «Бұл өте маңызды. Сондықтан тек қана формалды жағынан емес, ең бастысы мазмұны жағынан қарағанда да балалар үшін тиімді болады. Өйткені, балалар келе сала дайын тұрған мәтінді оқымауы тиіс. Балалар 1-сыныпқа әртүрлі деңгеймен келеді», – деді Асхат Аймағамбетов.

МАҢЫЗДЫ САЛАҒА БІЛІКТІ МАМАН КЕЛДІ

Шымкент қаласы әкімінің өкімімен Әлжан Тұяқбаев қалалық Дін істері басқармасының басшысы болып тағайындалды. Әлжан Әлішерұлы 1971 жылы туған. Мамандығы – заңгер-оқытушы.

Ол 1992 жылдан 2017 жылға дейін ҚР Ұлттық қауіпсіздік комитетінде үздіксіз әскери қызметте болған. Кейіннен Астана қаласындағы «ITS Security Group» ЖШС-нің директоры болып жұмыс істеген. 2019 жылдан бүгінгі күнге дейін Шымкент қаласы әкімінің аппараты терро-



ризмге қарсы күрес жөніндегі комиссияның басшысы лауазымында қызмет атқарған. Қала тұрғындары алдында беделді, білікті маман енді маңызды салалардың бірі – дін істері мәселесімен айналысатын болады.

ШЕТЕЛДІК ӘЙГІЛІ БАЛАЛАР АРНАЛАРЫ ҚАЗАҚША СӨЙЛЕЙДІ

Жақсы жаңалық!
«Nickelodeon» балалар мен жасөспірімдер телеарнасы, ТiJi балалар телеарнасы және Дисней арнасы қазақ тілінде ақпарат таратады. Бұл туралы Ақпарат және қоғамдық даму министрі Аида Балаева Президент телерадиосы кешенінің ютуб арнасындағы «Балаеваға 3 сұрақ» хабарында айтты.



Бұл – балалардың тілін қазақшаға бейім ету үшін шетелдік белгілі аннимациялық арналарды қазақшалау мәселесі Ұлттық кеңестің бірінші отырысында және Ақпарат министрі Балаеваның Алматыда Бас редакторлармен өткен алғашқы кездесуіндегі ұсынысымыз болғандықтан қатты қуанып қалдық. Ақпарат министрінің ұлттық мүддені қорғау жолындағы ұсыныстарды

іске асыра бастаған нәтижелі істерінің алғашқы құтты қадамдары деп білеміз. Жеңілтек даңғаза ойын-сауық хабарлары мен шетел сериалдары да 30 пайызға қысқартыны да жақсы жаңалық!

Игі бастамалардың тезірек іске асуын күтеміз!

Қазыбек ИСА
«Қазақ үні»

АЙМАҚ БАСШЫСЫ ЖУРНАЛИСТЕРМЕН ЖҮЗДЕСТІ

Қызылорда облысының әкімі Гүлшара Әбдіқалықова БАҚ өкілдерінің басшылары мен республикалық телеарна, баспа басылымдарының меншікті тілшілерімен кездесу өткізіп, журналистердің мәселелерін тыңдап, сауалдарына жауап берді.

Гүлшара Әбдіқалықова БАҚ өкілдеріне Қазақстан Республикасы Конституциясының 25 жылдығы қарсаңында жүздесіп отырғанын, журналистердің қоғам алдындағы орны ерекше екенін атап өтті. Алдымен аймақ басшысы облыстағы коронавирус індетіне қатысты ахуалды сөз етіп, сонымен бірге алдағы кезеңде жана жұмыс орындарын құру, өнеркәсіп өндірістерін көбейту, шағын және орта бизнес саласындағы мемлекеттік қолдау шараларын тарқаттып

берді. Мұнан өзге жылу беру маусымына дайындық мәселесі және жаңа оқу жылын қашықтан ұйымдастыру шараларына айрықша тоқталды.

БАҚ өкілдері өз кезегінде әрбір сала тікелей журналистермен тікелей қарым-қатынас ұстап, ақпараттық шектеулерге жол бермеу керектігін, өңірдегі басшылар ай сайын онлайн платформалар арқылы журналистермен кездесу ұйымдастырып, ортақ мәселелерді талқыға салатын кәрі байланыс тетіктерін іске асыруды сұрады. Сол сияқты маман даярлау мәселесін қайта қарап, журналистермен тікелей қызмет жасайтын баспасөз хатшыларының жұмысын жандандыру қажеттігін сауал етіп қойды. Облыс әкімі журналистер тарапынан айтылған әрбір ұсыныстың ескерілетінін атап өтті.

ОҢТҮСТІКТЕ БІРТҰТАС ТУРИСТІК ЖОБА ЖАСАЛДЫ

Түркістан облысы мен Шымкент қаласының туризм басқармаларының басшылары Өңірлік коммуникациялар қызметінің алаңында біртұтас туристік бағыт ұстануға арналған өзара меморандумға қол қойды.



Мұндағы мақсат – Түркістан облысы мен Шымкент қаласын біртұтас туристік бағыт ретінде одан әрі дамыту. «Өңірлерде туризмнің тарихи-мәдени, экологиялық, экстремалды, гастрономиялық және басқа да тұрономиялық жетік зор мүмкіндік бар. Қарапайым мысалы, Қ.А.Ясауи кесенесіне мінәжат ету туры Шымкент қаласының аумағында орналасқан атақты сопының ата-анасы – Ибрагим ата мен Қарашан ана кесенелеріне барушы басталады. Яғни, Түркістан мен Шымкентті қай жағынан алып қарасаңыз да бөліп қарауға келмейтін ортақ дүниелерге бай. Осы

ретте бүгінгі екі жақты меморандум алдағы уақытта өзінің жемісін беріп, сәтті жобаларды жүзеге асыруға сеп боларды, – деді облыстық туризм басқармасының басшысы Гүлмира Ахбердиева. Ал, Шымкент қаласы әкімдігі туризм басқармасы басшысының міндетін уақытша атқарушы Олжас Шинтаев бұл құжат бірыңғай туристік бағытты қалыптастыруға және ілгерілетуге, одан бөлек инфрақұрылымды жетілдіруге мол мүмкіндік беретінін атап өтті.

ЖАСТАРДЫҢ ТАЛАП-ТІЛЕГІ ЕСКЕРІЛЕДІ

Елорда әкімі Алтай Көлгінов қала жастарымен ашық аспан астында, «еркін микрофон» форматында кездесіп, ұсыныс-идеяларын, мұң-мұқтажын тыңдады.

«Астанада сыйымдылығы жоғары мектептер салына бастайды. «Елорда Жастары» астаналық бағдарламасының тұжырымдамасын әзірлеп жатырмыз. Бүгін жастар ұйымдарының өкілдерімен, еріктілермен кездесіп, ұсыныстарын тыңдадық. Олардың идеяларын бағдарлама тұжырымдамасына енгіземіз. Жастар – еліміздің даму драйвері, пандемия кезінде олар коронавируспен күресуге зор үлес қосты. Арнайы оқытылған еріктілер блокпостарда кезекшілік атқарды, дезинфекция жұмыстарын жүргізді, дәрі-дәрмектер мен қорғаныс құралдарын тасымалдады. Зейнеткерлеріміз бен медицина қызметкерлеріне көмек көрсетуді жалғастырып жатыр», – деп жазды Көлгінов Instagram-да. Сондай-ақ А.Көлгінов Конституция күні қарсаңында Елбасы Н.Назарбаев және Президент Қ.Тоқаевтың атынан жастар ұйымдары мен волонтерлік қозғалыстарының белсенді өкілдеріне алғыс хаттар табыс етті. «Жастарымыздың қаланы дамытуға атсалысып жатқаны қуантады. Сұрақтардың басым бөлігі шешімін тапты, қалғандары бойынша тағы да кездесулер өткіземіз», – деді елорда басшысы.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев өзінің «Сындарлы қоғамдық диалог – Қазақстанның тұрақтылығы мен өркендеуінің негізі» атты Жолдауында сыбайлас жемқорлықпен жан-жақты күресу мәселесіне ерекше мән берді. Яғни, Сыбайлас жемқорлық әлеуметтік-экономикалық даму, нарықтық экономиканы құру, инвестициялар тарту процесін баяулататын және демократиялық мемлекеттің саяси және қоғамдық институттарына кері әсер ететін, елдің даму болашағына қауіп төндіретін құбылыс ретінде күн тәртібінен түскен жоқ.

Мемлекет басшысы: «Орталық және жергілікті органдардың нормативтік құқықтық актілеріне сыбайлас жемқорлыққа қарсы сараптама жүргізу ісін қайта қалпына келтіру қажет. Бұған сарапшылар мен қоғам өкілдері де атсалысуы тиіс. Сыбайлас жемқорлыққа қатысты қылмыс жасалған мекеменің бірінші басшысының жауапкершілігін заңнамалық

Жиында аталған құқықбұзушылықтарды болдырмау, азаматтардың конституциялық құқықтарының бұзылуына жол бермеу мақсатында алдын алу және түсіндіру шараларын тұрақты түрде жүргізіп отыру, сотталғандардың дене жарақаттарын анықтайтын арнайы маман бөлу туралы ұсыныстар енгізілді.

Отырыс барысында сөз сөй-



ЖЕМҚОРЛЫҚТЫ ЖОЮДЫҢ ЖОЛЫ

және нормативтік тұрғыдан нақты белгілеу керек» деген болатын.

Күні кешегі Сыбайлас жемқорлықпен күреске арналған басқосуында да Президент бұл «індетпен» күресті күшейте түсуді тапсырды.

Сыбайлас жемқорлықпен пәрменді күресуде халықтың құқықтық сауатсыздығын жою үшін заңдарды түсіндіру жұмысының деңгейі мен сапасын арттырудың маңызы зор. Халық өзінің құқықтарын, өздеріне қарсы қандай да бір заңға қайшы іс-әрекет жасалған жағдайда қандай іс-қимыл қолдану керектігінің нақты жолдарын толық білулері қажет. Конституциялық тәртіпті қорғау, сыбайлас жемқорлықпен күрес аясында тиімді, бірыңғай жалпы мемлекеттік саясат жүргізу, мемлекет пен азаматтардың өмір сүруінің барлық салаларында сыбайлас жемқорлық пен оның көріністері деңгейін төмендету қоғамның мемлекетке нығайтын институттарына сенімін жоюына өткізді.

Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Шымкент қаласы бойынша Департаменті мегаполисте сыбайлас жемқорлыққа қарсы жұмысын жандандыра түсіп, карантиндік режимге қарамастан азаматтарға түсіндіру жұмыстарын да жүргізуде. Жыл басынан басталған жұмыс карантиндік жағдайға байланысты онлайн режимде жалғасуда.

Мәселен, мамыр айында Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Шымкент қаласы бойынша Департаментінің басшысы А.Жұмағалидің және оның орынбасарлары Т.Серікбаев пен Б.Ұзынжастың қатысуымен Шымкент қаласы бойынша Қылмыстық-атқару жүйесі департаментінің ұжымымен онлайн жиын өтті.

Іс-шара бойынша ҚР Қылмыстық-процестік кодексінің 200-бабы бойынша құқық бұзушылықтардың және басқа да заң бұзушылықтар жасауға ықпал ететін мән-жайларды жою жөніндегі ұсыным қаралды.

Атап айтқанда, ИЧ-167/2 және ИЧ-167/10 қызметкерлері тарапынан қысым жасағаны туралы азаматтардың арызы негізіндегі қылмыстық іс қаралып, арызда көрсетілген уәждер талқыланды.



леген Департамент басшысы А.Жұмағали ар тазалығын биік ұстауға, халыққа адал қызмет етуге шақырып, ұжымда парасаттылық қағидаттарын енгізуге назар аударды.

Өз кезегінде Шымкент қаласы бойынша Қылмыстық-атқару жүйесі департаментінің бастығы А.Досмағамбетов ұсыну негізінде сыбайлас жемқорлықтың алдын алу мақсатында атқарылып жатқан жұмыстарға кеңінен тоқталып, қызметкерлердің жауапкершілігі қаралатынын атап өтті.

Араға апта салып Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Шымкент қаласы бойынша департаменті қала әкімі аппаратының, сонымен қатар қалалық ауыл шаруашылығы басқармасының ұжымымен кездесу өткізді.

Онлайн шара барысында қалалық ауыл шаруашылығы басқармасының жетекші маманына қатысты сотқа дейінгі тергеу шеңберінде ҚР ҚПК 200-бабы тәртібінде ұсыну қаралды.

«Біз шенеуніктерді отырғыздан ұзақ мерзімде нәтижесіз болғанына сенімдіміз. Сондықтан біз сыбайлас жемқорлықтың себептерін, яғни олардың алғышарттарын бірлескен шаралармен жоюымыз қажет және осы мақсатта бүгінгі шараны ұйымдастырып отырмыз» – деді Департамент басшысы Асхат Жұмағали.

Аталған мемлекеттік қызметші төтенше жағдай кезінде ауыл шаруашылығы өнімдерін сатушысынан базар

аумағына кіргізген әрбір ет өнімі үшін заңсыз ақшалай сыйақы алып отырған. Одан бөлек, ол тұрғынның шынжыр табанды трактор техникасын тіркеу үшін және ауыл шаруашылық техникасын жүргізу кәуәлігін ауыстыруға осы басқарманың бас маманы арқылы ықпал етіп, өзінің әрекеті үшін 50 мың теңге көлемінде ақша қаражатын алған деп күдіктелуде. Тергеу барысында ол жасаған қылмыстық құқықбұзушылық әрекетін толығымен мойындаған.

Шара барысында Департамент басшысы Асхат Жұмағали әр мемлекеттік қызметші өзіне жүктелген жауапкершілікті сезіну қажеттігін айтып, заңбұзушылықтардың алдын алмаған тұлғалардың жауапкершілігін қатандатуды ұсынды. Қылмыс жасаған жетекші маман мен заң бұзушылықтардың жасалуына ықпал еткен бас маманды жұмыстан шығару, олардың тікелей басшыларын жұмыстан босатуға дейін қатаң тәртіптік жауапкершілікке тарту туралы ұсыныс енгізілді. Сонымен қатар, іс-шарада еңбек ұжымдарында парасаттылық қағидаттарын – адалдық, әділдік, әдептілік құндылықтарын енгізуге баса назар аударылды.

Шымкентте биыл пандемияға байланысты 740 млн. теңге көлеміне мемлекеттік сатып алулар тоқтатылды. Бұл бюджет қаражатына түрлі мерекелік іс-шаралар ұйымдастыру жоспарланған еді. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл Агенттігінің Шымкент қаласы бойынша департаментінің басшысы Асхат Жұма-

ғалидың айтуынша жыл басынан бері мемлекеттік сатып алу мониторингінің арқасында 2 млрд. теңгеден астам қаражат үнемделіпті. Қылмыстық істер кезінде бюджетке 1,8 млрд. теңге өтелді. Осы кезеңде департамент өкілдерінің араласуымен бас-аяғы 4 млрд. теңгеден астам сомаға мегаполистің экономикалық мүдделері қорғалған. Жыл басынан бері қалада жемқорлық жасағаны үшін 28 тұлға әшкереленген. Күдікті адамдардың 20 пайызын мемлекеттік органдардың бөлім басшылары құрайды.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл Агенттігінің Шымкент қаласы бойынша департаментінің басшысы Асхат Жұмағали мекеменің ағымдағы жылдың I-жарты жылдығында атқарған жұмыстарын қорытындылау барысында «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатты жүзеге асырудағы негізгі басымдықтардың бірі превенция, яғни сыбайлас жемқорлықтың алдын алу болып табылады» – деп атап өткен болатын. Яғни департаменттің жұмысында сыбайлас жемқорлықпен күресте қылмысқа барудың алдын алуға ерекше назар аударылууда.

Бұл ретте қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыруға, парасаттылық пен ашықтық қағидаттарын енгізуге, сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін анықтауға және жоюға баса назар аударылып, нақты жұмыстар жүргізілуде.

Департамент пандемия жағдайында қызметін қайта құрып, жұмыстың онлайн форматына көшіп «Antikor Live» және «Adal

Комек» жобалары іске қосылды. Онда мемлекеттік органдар қызметіндегі қоғамның рөлі туралы мәселелер талқыланса, мегаполистерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бойынша қабылданған шаралар туралы ақпарат көрсетіледі. Тікелей эфирдің спикерлері мемлекеттік органдар мен ұйымдар, қоғам өкілдері, белгілі адвокаттар мен заңгерлер.

Оларды жүзеге асыру кезеңінен бастап (биылғы наурыз айынан) 160-тан астам тікелей эфир ұйымдастырылып, шамамен 100 мың қаралым жинаған. Бұл жобалар халықты қызықтыратын өзекті мәселелерді талқылау бойынша тиімді диалог алаңына айналған. Екінші жағынан шымқалалықтардың құқықтық сауаттылығын арттыруға, сыбайлас жемқорлық пен парақорлық қылмыстары туралы түсініктерін кеңейтіп, заңбұзушылықтың қандай жазаларға тартылуға апарып соқтыратындығын да білуге көмектеседі. Бұл өз кезегінде құқықбұзушылыққа бармауға, сыбайластықтан бас тартуға, пара бермеуге де, алмауға да дағдыландырады.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің Шымкент қаласы бойынша департаменті өкілдері жаңа заңнаманы арнайы брифинг өткізіп түсіндірді. Елімізде алғаш рет басшылардың қол астындағы қызметкерлері үшін жауапкершілігі заңды түрде бекітіліп отыр.

Шымкентте жыл басынан бері 54 сыбайлас жемқорлық дерегі тіркелген. Оның дені құқық қорғау, білім және жер қатынастары, салық салаларында орын алып отыр. Осы санаттағы қылмыстардың алдын алу үшін қолға алынып отырған заңнама талаптарына сай бұдан былай қызметкері сот

үкімімен «жемқор» атанған жағдайда басшысы 10 күннің ішінде өз еркімен креслосын босатуға міндетті. Енді оған сөйкес, министрлер мен вице-министрлер және әкімдер қол астындағы қызметкерлері үшін жауапты.

Сыбайлас жемқорлықты жоюға биылдан бастап «Шымкент – адалдық алаңы» жобалық кеңсесі мүшелері де жұмылды. Жобалық кеңсенің жыл басына бері атқарған жұмыстарын қорытындылауға арналған брифингте айтылғандай жетекшілердің атсалысуымен жұмыс кабинеттерін бірінші қабатқа көшірген. Осы ішінде 68 мектеп директоры болса, 31 бас дәрігер екен. Бұл өзгеріс тұрғындардың шағымын азайтып отырған көрінеді. Шымкентте ашылған «Бизнес және инвестициялар үйі» бір терезе қағидаты бойынша жұмыс істеп, қызмет көрсететіндіктен кәсіпкерлікті дамытуға қолбайлау болатын сыбайлас жемқорлық деректерін жоюға ықпал ететін болады. Бұл аталғандардың барлығы да сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға септік ететін амалдар.

Қазақстан қоғамында сыбайлас жемқорлыққа орын болмауға тиісті. Қоғамның барлық күшін одан әрі ушықпауы үшін оны тоқтатудың барлық амалдарын қолдану арқылы бұл құбылысқа нәтижелі түрде қарсы тұруға болады. Ол үшін негізгі басымдық сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға берілуі қажет.

Егемендік жариялап, дербес тіршілік ете бастағалы жаһандандудың ықпалымен еліміз аумағында әсіредіншіл секталар мен діни ағымдар пайда болды. Олардың арасында кеңестік кезеңдегі атеистік тәрбиеден діннен ажырап қалған азаматтарымызды, жастарды түрлі арбықпен дәстүрлі діннен адастырып, теріс бағыттағы экстремистік, лаңкестік ұйымдарға тартумен айналысушылар да бар. Дәстүрлі діндегі мешіт қызметкерлері экстремизм мен терроршылыққа қарсы жамағатпен жұмыс істеуде.

Біз, миллиондық қала – Шымкентте осы бағытта атқарылып жатқан жұмыстар жайында Қазақстан мұсылмандары діни басқармасы Шымкент қаласының бас имамы Бақдәулет Абдрахмановпен сұхбаттасып отырмыз.

– Биылғы жыл, пандемияның кесірінен күрделі жыл болып тұр, дегенмен, барлық сала сияқты діни салада да жұмыстар жүргізілуде. Жыл басынан бергі атқарылып жатқан жұмыстарға тоқталып өтсеңіз.

– 2020 жылға арнаған жоспарымызға сай жаңа жылдан бастап

пайдалы жұмыстар да бар. Шымкент қаласында 2 көпір салынып және 4 құдық қазылып ел игілігіне пайдалануға берілді. Мұнымен қатар, Шымкент қаласының Сәуле мөлтек ауданында тұратын жалғызбасты науқас ана Ұлжан Аяпбергеноваға баспана салып бердік.



ДҰРЫС ДІНИ БАҒЫТ:

ЭКСТРЕМИЗМ мен ТЕРРОРИЗМГЕ ТОСҚАУЫЛ

жұмысымызды атқара бастадық. Бірақ, Covid-2019 жұқпалы індеті мешіт жұмыстарына да айтарлықтай әсерін тигізді. Елімізде карантин жарияланғалы бері мешіттерімізде күнделікті бес уақыт намазға азан айтуға рұқсат берілгенімен жамағаттың мешітке келіп, бес уақыт намаз бен жұма намаз оқуына рұқсат етілмеді.

Қарау жүйесі тек онлайн түрінде жүргізіліп, жамағатқа діни ақпарат пен насихат жұмыстары да онлайн, ютуб каналы арқылы күнделікті беріліп келеді. Күн сайын сағат 14.00-де онлайн түрінде тікелей эфирде хатым құран оқылады. Мұнымен қатар, уағыз, насихат жұмыстары да осы форматта өткізілуде.

Осындай өтпелі кезеңде қала тұрғындары мен жамағаттың көкейде жүрген сұрақтарына дұрыс әрі нақты жауап беру үшін Шымкент орталық мешітінен «Колл центр» орталығы ашылды. Онда бекітіліп, күн сайын таңғы 09.00-ден кешкі сағат 20.00-ге дейін жұмыс жасап отыр. Айына тұрғындардан 3 мыңға дейін қоңырау түсіп жатады. Бұл орталық осындай сәтте жамағат өзге теріс пиғылды секталар мен ағымдардың жетегінде қолға алынған іс болды.

– **Жамағатпен байланыста, тұрақты қарым-қатынаста болып, мына қиын кезеңде жандарынан табылып демеп, дәстүрлі дінге деген ынтасын арттыра түсу үшін қандай шаруалар атқардыңыздар?**

– «Мешіттердің есігі уақытша жабылғанымен сауапты амалдың есігі ашық тұрады» демекші, карантин талабын сақтай отырып жамағатпен мешіттерде қайырымдылық бағыттағы жұмыстар тоқтаған емес. Мақтаарал ауданы мен Төлеби ауданындағы су тасқынынан зарбап шеккен тұрғындарға көмектесуде Шымкент қаласының төрт ауданы қалыс қалмай бірнеше рет үлкен жүк көліктерімен азық-түлік, киім-кешек т.б. қажетті заттар жеткізілді.

Сондай-ақ, биыл Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының құрылғанына 30 жылдық мерейтойы аясында еліміз бойынша түрлі деңгейдегі іс-шаралар өткізіліп жатыр. Соның ішінде көпір салу, құдық қазу сынды елге

тыныштық пен түсіністік болуын қамтамасыз етуге үлес қосудамыз. Дәстүрлі бағыттағы азаматтарды түрлі қайтару, дұрыс жолға салу арқылы елдегі экстремистік, терроршылық әрекеттердің жолын кесуге тырысамыз.

Шымкент қаласы орталық мешіті жанындағы жергілікті ақпараттық тыныссыз еңбегінің нәтижесінде түрлі қайтару жұмыстарымен қатар, 69 жат ағам мүшесі болып жүрген бауырларымыз ата дініне оралып, дәстүрлі дінге бейімделді. Оның ішінде 50 адам жеке кездесіп әңгімелесу арқылы, 19 адам абақтыда жазасын өтеушілермен жеке кездесу кезінде райынан қайтарылды. Олармен тұрақты байланыс орнатып, түсіндіру, бейімдеу жұмыстары жүргізілуде. Бұл бағыттағы жұмыстар карантин талаптарына сәйкес бүгінде онлайн түрінде жүргізіліп жатыр. Оған тиісті органдар мен қала әкімдігі тарапынан үлкен қолдаулар көрсетіліп келеді. Жат ағам мүшелерімен кездесу жұмыстарына арнайы білікті хәм тәжірибелі имамдарымыз жұмылдырылған.

Мұнымен қатар, жат ағам мүшелерінің жетегінде еріп кетпеуі үшін мінәға жуық азаматтарымызға діни сауат ашу курстары жұмыс жасады. 15 мыңға жуық кітаптар мен кітапшалар тегін

үлестірілді. Жеке және жалпы кездесу жұмыстарына 100 мыңдаған адам қамтылды. Мұның барлығы еліміздің қаламыздағы бөлімшесінің жолындағы жұмыстарымыздың бір парасы деуге болады.

Тағы бір жаңалығымыз Шымкент орталық мешіті жанынан «Оналту» орталығы ашылды. Мұның негізгі мақсаты да түрлі қайтару жұмыстарына түсіндіру жұмыстарын жүргізу. Бүгінде таңда карантин талаптарына сәйкес ол азаматтармен онлайн түрінде жұмыстар қолға алынды.

Өзіңізге белгілі, өткен жылы «Жусан» операциясы арқылы елімізге Сирия елінен босқын болып жүрген қандастарымыз жеткізілді. Бүгінде солардың біразы Шымкент қаласында тұрады. Олармен де тығыс байланыс жасап, мешіт имамдарымен қатар Шымкент орталық мешіті жанында құрылған «Әйел-қыздар секторы» бөлімінің дінтанушы ұстаздарымыз байланыс түзіп, аспаздырымыз, салт-дәстүрлеріміздің озық тұстарын жан-жақты түсіндіруде. Олардың әлеуметтік тұрмыстық жағдайларын ескеріп, мешіт тарапынан тұрақты қайырымдылық негізде көмектер беріледі. Кешеге ғана өткен Құрбан айы мекесінде шалынған құрбандық еттері сондай елге оралған 25-тен астам отбасыға да жеткізілді. Осы

бағыттағы жұмыстар тұрақты жүргізілуде.

Биылғы жыл басынан бері Шымкент орталық мешіті жанынан «Имамдардың білімін жетілдіру орталығы» ашылды. Онда қаламыздағы 106 мешіттің 152 діни қызметкері қысқа мерзімді курстан өткізілді. Курс барысында ақида (сенім), фиһк (шариғат негіздері) және Құран Кәрім негіздері пәндерінен дәріс оқылды. Сайып келгенде жат ағам мүшелерімен бетпе-бет сөйлесу үшін діни қызметкерлердің де діни білімі жан-жақты болғаны абзал. Бүгінде карантин талабына сәйкес, имамдарымызға байланысты барлық жұмыстар онлайн түрінде жүргізілуде. Имамдарымыз карантин кезінде әлеуметтік желінің мүмкіндіктерін мейілінше тиімді пайдалануда.

– **Діни сауаттылық демекші, діннен хабары аз жастарымыз көбіне теріс ағымға алданып қалып жатады. Мешіт соның алдын алу үшін жастармен жұмыс істей ме?**

– Өте орынды сұрақ, Қазақстан мұсылмандары діни басқармасы тарапынан «Жастар секторы» бөлімі ашылды. Бұл бөлімнің негізгі мақсаты – жастар тәрбиесіне мән беру, осы бағытта кешенді жұмыстар атқару. Осы бөлімнің қаламыздағы бөлімшесінің көптеген жұмыстар атқарылып келеді. Атап айтқанда, жастарды еңбекке баулу, түрлі қайырымдылықтар мен секталардан сақтандыру, білім алу, ата-ананы құрметтеу, отбасы мәселелері т.б. күнделікті өмірдегі қажетті нәрселерге байланысты жастармен тұрақты жұмыс жүргізілуде. Карантин талаптарына сәйкес жастармен онлайн түрінде уағыз-насихат жұмыстары жүргізілуде. Онлайн уағыздарға түрлі тақырыптар арқау етіліп, апта бойы үздіксіз жалғасып келеді.

Жастарымызды теріс бағыттағы діни секталардан қорғауды жас кезінен бастаған дұрыс. Мектеп қабырғасынан бастап дәстүрлі дін туралы түсінігі қалыптаса бергені жөн. Сол үшін де біз мектеп, балалар үйі, колледждермен тығыз байланыс орнатқанбыз. Жыл сайынғы дәстүр бойынша «Мектепке жол» қайырымдылық шарасы ұйымдастырылып, көпбалы, мүмкіндігі шектеулі, жағдайы жоқ мектеп оқушыларына 564 дана планшет табыс етілді.

Таяуда ғана жеті жүз мың теңгелік Қайырымдылық керуені «Машат» жазғы лагерінде демалыста жүрген 4 Балалар үйінің тәрбиеленушілеріне жеткізілді.

Бұл жерде біз біріншіден мұқтаж отбасыларға көмектесу арқылы олардың балаларының басқалармен теңесуіне үлес қоссақ, екіншіден, балалардың діннің шапағатын сезінуіне қол жеткіземіз. Осылайша азаматтарымыздың да, олардың балаларының да дәстүрлі дінді ұстанып, теріс ағымдардан аулақ болуына ықпал етеміз. Ол үшін қайырымдылықпен ғана шектелмей жастардың діни сауаттылығын ашу, ұлттық салт-дәстүр мен ислам дінінің байланысы туралы, басқа да діни ақпараттар мен түсіндіру-насихат жұмыстары жоспарлы түрде жүзеге асырыла береді.

Ең бастысы, еліміз аман, жұртымыз тыныш болсын. Алла Тағала мына індеттен тез арада құтылып, амандықта жүздесуді нәсіп етсін. Әмин!

– **Әңгімеңізге рахмет!**

Сұхбаттасқан
Аманғали ӘБҮОВ
Шымкент қаласы



— Болашақтың кілті жастарымыздың қолында. Бүгінгі бозбалалар мен бойжеткендер ертеңгі қоғамымыздың негізін қалайды. Сондықтан тәрбиелі, текті жастардың көбейгеніне қуанамыз. Осы тұрғыда қала жастары туралы не айта аласыз?

— Мойындау керек, қазіргі қазақ жастары зерек, көшбасшы әрі жаңа жүйеге жатсынбай қарайды. Қоғамда тың өзгерісті қалап, оның орындалуы жолында тынбай еңбектеніп жүрген жас толқын қатары көп. Олардың беталысын көріп, марқайып отырамыз. Иә, замандастардың өмірлік ұстанымдары қуантты. Түйсік-түйсіктері де мол. Бірақ, бойларында үрей мен еліктеушілік басым екені де байқалады. Жаһандану дәуірінде бұл құбылыс орынды да болар. Дей тұрғанмен, кей кездері ұлттық болмыс-бітім мен діл, яғни халқымыздың тектілігін танытуы тиіс шешуші сәттерде біз күткен нәтижені көре алмай қынжыламыз. Рас қой?! Оның несін жасырамыз?! Иә, жанарамыз деп — жалаңаштанып немесе үш тұғырлы тіл деп — ана тілін мезет ұмыта қалатын «менсінбеушілік» қасиеттер бойларынан белгі беріп қалады. Бәрінен емес, әрине. Бірақ, баршылық. Сондықтан, дамуды — дандайсы деп түсінетін толқынды дер кезінде тәрбиелеу қажет дер едім. Иә, заман түзелуі үшін — алдымен адам түзелуі шарт. Аға буын жол көрсетуден жалықпаса игі. Ұлттық кодты ұмытпай, оны осы ғасырда — осы кезеңде ұлықтау маңызды. Сондықтан, төрткүл дүниеге қарап, өзімізге жана жүйе енгізуде, оны қолданысқа қоярда міндетті түрде жүз рет елеп, ақылға салуды, бәрінен бұрын өзіміздің қазақы қоғаммен санасуды ұмытпаған жөн. Айтпақшы, бүгінгі замандастарымның сынды дұрыс қабылдай алу қасиетін ерекше атап өткім келеді. Әдетте олар әлеуметтік желіге өздеріне қатысты сын жазылғанда, оны ешбір көтере алмайтыны байқалатын. Иә, кінәні өзгеден іздеп, бұл кімнің тапсырмасы екен деп, өз-өздерімен күйіп-пісіп, азар да безер, шыр-пыр болатын кездерін талай көргем. Ал қазір сын-пікірлерді сабырлы қабылдап, сол мінді түзеу жолында жұмыс істеп жүргендері де олардың рухани өскенінің дәлелі болса керек-ті. Әрине, ақыл айту — оңай, сондықтан бәрін өзімізден бастауды ұмытпайық дер едім...

— Қоғамдық жұмыстарға белсенді араласатын жастарымыз баршылық. Оны күнделікті тыныс-тіршілігімізден көре бастадық. Жастарымыз флеш-моб деңгейінен өсіп, нақты істерге көшкеніне жаппай куә боп жүрміз. Осы туралы пікіріңізді білсек...

— Жас толқын арасында оқ бойы озық тұратын, көшбасшы жастар жеткілікті. Олар үнемі жақсы істің басы-қасынан, қайнаған қазанынан табылып жүр. Қаланың тазалық шараларын қоспағанда, тіпті ел басына күн туған ауыр кезеңдерде ол жастар жалқаулыққа бой алдырмайды. Қоғамдық жұмыстарға жұмылды. Күнді — күн, түнді — түн деген жоқ. Көз көріп, құлақ естіп жүр ғой. Иә, куәгерміз. Олардың бастамаларына қарап марқайып, қоғамдағы қайбір шараларға бей-жай қарамайтын жауапкершіліктеріне сүйсініп жүрміз. Сөз орайы келгенде, көңілді күпті ететін жағымсыз бір жайтты да айтқым келеді. Әлеуметтік желіде «диван батыр» ретінде танымалдылыққа

ие тілі мен жағына сүйенген жастар да жоқ емес. Желіде «датын» көл-көсір көсіле жазады, ақылды да айтады, ал жеме-атмағе келгенде — іс жүзінде өзінің жетік екенін еңбегі жоқ. Тіпті алға талпынбайды да. Отырғаны — отырған. Бірақ, ақыл айтқыш, талап қойғыш! Егер, ақылы асып-тасып жатса, көп сөйлегенше неге нақты іске көшпеске?! Мәселенің шешілу жо-

Спорт саласы бойынша 4 дүркін Қазақстан чемпионы және Азия чемпионы Мадина Нұршаеваны ерекше атап өткім келеді. Кейінгі толқын осы жастарға қарап бой түзеуі қажет деп ойлаймын. Жоғарыда атын атап, түсін түстеген қайбір жасты алсақ та, әрқайсысы өз саласының кәсіби маманы ғана емес, Шымкенттің және бүкіл Қазақ елінің патриоты!

ЕРТЕНГІ ЕЛ СЕРКЕЛЕРІ ЖАНЫМЫЗДА ЖҮР

Мөлдір Бекеева — Шымкент жастарының есімі елге мәшһүр белсенді бір өкілі. Он жылдан бері тележурналистика саласында еңбек етіп келеді. Қоғамдық, аймақ сөзі бар жан. Қоғамдық жұретін жігерлі жас ретінде оны әңгімеге тартып, қазіргі қала жастары туралы ой бөлісуін өтіндік.

лын, жоба-жоспарын өзі ұсынсын! Қазір мүмкіндік деген көп қой. Тіпті, ел Президентінің өзіне ашық хат жазып, жолдауға өзіне емес баспасөз даушысын не болмаса кеңесшісін желідегі жазбаныңа тәттей салыңыз. Бітті! Ал біздегі бірқатар әлгі «диван-батырлар» парасат пен мәдениетті сырып тастап, адамның жеке басын қорлайтын қауесеттерді жазбасына аяқпай ете салады. Оның соңын ойламайды, байыбына бармайды. Ақиқатын айтпайды, тіпті төркінін түсінбейді де. Білесіз бе? Кейде соларға жаным ашиды. Жас қой, одан да көпке бір пайдалы іс атқарып, қоғамдық жұмыстарға қатысып, игі жобаларға аз-кем болсын үлесін қосса деген ұсынысым бар. Оны қабылдау-қабылдам, еріктерінде, әрине...

— «Сын түзелмей, мін түзелмейтіні» белгілі. Бір қуантатыны, жалқау, жалақор жастарымыз біртіндеп азайып келе жатқандай. Қайта керісінше, Шымкент қаласында үлгі тұтатын жастарымыз көбейді. Сондай қыз-жігіттердің арасынан кімді бөле жарып атар едіңіз? Шымкенттің болашақта жастар қаласына айналатын түрі бар ма?

— Расында да, Шымкент — үлкен мегаполис, ал тұрғындар санының 239 443-ін — жастар құрайды екен. Осынау жүздеген жастың ішінен оқ бойы озық әрі өзге де замандастарына үлгі болатын жастар бізде жетерлік. Мәселен, жастардың жанашыры әрі көшбасшысы — Жандос Қалтаев, әлеуметтік желіде ғана емес, кәнігі өмірде де белсенді жігіт — Тимур Казымов, сондай-ақ жас та болса да, ақпарат саласында бірегей медиахолдингті басқарып отырған — Әйгерім Жұмағұлова, «Адалдық алаңы» жобалық кеңсесінде қоғамды паракорлықпен күреске үгіттеуші — Жани Қамбар, әлеуметтік-кәсіпкерлік жобаларды жүзге асырауда жергілікті жұртқа қолғабыс болып жүрген Ерлан Каттабеков, тағы да басқа замандастарымыздың есімі мен еңбегін марқая айтуға болады.

— Сонымен қатар, салауатты өмір салтын жастар арасында насихаттап қана қоймай, өздері үлгі болуда ғой? Ал, дәл осы жастарымызға керек пе? Не үшін?

— Әрине керек! Салауатты өмір салты — жарқын болашағымыздың кепілі! Әрбір адам жас кезінен бастап салауатты өмір салтын ұстануға, оны қоғамға дәріптеуге міндетті болса екен деймін. Бұл бастама, жалпы қағида қазіргі уақытта қоғамға, жастар қауымына ауадай қажет. Себебі, еліміз үшін адам өмірі — басты байлық екені анық. Ол үшін әрқайсысымыз денсаулығымызға ағусті қарамай, тиісінше дұрыс тамақтану жүйесі мен спортқа ден қоюымыз манды. Ағзаңызды зиянды заттардан: шылым шегу мен спирттік ішімдіктерге әуестенуден, есірткі құмарлық пен улы заттарға бейімделуден сақтағаныңыз абзал. Ал егер, Сіз бен біз салауатты өмір салтын ұстансақ, сонда өмір жасымыз ұзақ болып, денсаулығымыз ыңғайлы. Әсіресе, бүкіл әлемді жаулаған covid-19 індетіне төтеп беру және иммунитетімізді жоғарылату үшін бұл аса маңызды мәселеге айналды. Денсаулық дегеннің өзі — ол тәннің саулығы ғана емес қой, ол — психикалық және әлеуметтік тұрғыдан ойдағыдай толық күй. Мінез-құлық, адамның бар болмысы осы бір ұғыммен ұштасатынын ұмытпайық. Сондықтан, баршаңызды бірінші байлық — денсаулығымызға жауапкершілікпен қарап, жиі шынығып, рухымызды көтеріп, салауатты өмір салтын мұрат тұтуға шақырамын.

— Ол үшін не істеуіміз қажет? Шымкент жастарына салауатты өмір салтын қалыптастыру үшін қандай кеңес бересіз?

— Мені бірқатар оқырман «жап-жас болып бізге ақыл айтты» деп сөгуі де мүмкін. Бірақ, ойланыңызшы... Өлім-жітім мен түрлі аты жаман аурулар көбіне осы бір салауатты өмір салтына салғырт қарағаннан туындамай ма? Бір ғана мысал, егер

күн сайын таңертең 15-20 минут жүгіріп, жаттығу жасасаңыз, күні бойы сергек жүресіз. Бұл талай дерттің алдын алатыны тағы бар. Спортты серік етуге асығыңыз. Сондай-ақ, жыл сайынғы еңбек демалысыңызды бөліп-жармай, тиісінше толық алып, тынығуды ұмытпаңыз. Адам ағзасы мен ой-санасы, тұлға бойы кемінде 24 күндік арнайы демалыс пен тыныштықты талап етеді. Ал бұл тынығудың энергиясы, қуаты қалған 11 ай бойы сізге қызмет етеді. Айтпақшы, толыққанды дұрыс ұйқыны да ұмытпаңыз.

Уақтылы ұйықтап, уақтылы ояныңыз. 8 сағаттық ұйқы — жүйке жүйесінің сыр беруінен сақтайды, қартаюудың алдын алады. Глазды сусын мен жылдам әзірленетін тамақты тұтынбауға тырысыңыз, шылым мен спирттік ішімдіктен бас тартып, есірткі дегеннен аулақ болыңыз деймін. Өзіңізді, жаныңыз бен тәніңізді шын құрметтеніңіз! Сонда ғана салауатты өмір салты қалыптасты дей беріңіз. Ал мамандардың көмегі арқылы өзін түзген осынау кесте-кеңесім Сіздердің де кәделеріңізге жарайды деген үміттемін.

— Әрине! Естір құлақ есті болса, айтудай-ақ айтып жүрсіздер ғой! Ол үшін сіздерге көп рахмет! Ендеше Шымкент жастарын басқа өңір жастарымен салыстырып көрдіңіз бе? Ерекшеліктері қандай екен?

— Өзім шымкенттік болған соң, бұл сауалға жауап берудің өзі — үлкен жауапкершілік қажет етеді екен. Біздің Оңтүстік — қазақы дәстүрдің қаймағы бұзылмаған өлке ғой. Бұған ешкімнің таласы жоқ шығар?! Менің ойымша, Шымкент жастары көбіне қазақы құндылықтарға жақын. Дәлірек айтсам, салт-дәстүрді, әдет-ғұрыпты жіті меңгерген. Кішіпейіл. Көбіне жайдары жүреді. Сосын, әзілді көп айтып, өзара шүйірлескенді жақсы көреді (күлді). Рас қой?! Ұмытып барамын, ел арасында «не шықса да, осы Шымкенттен шығады» деген таңданысқа толы сөз бар. Сол сияқты шымкенттік жастар жаңалыққа жаны құмар дер едім. Иә, назарға ілігуді, ерекшеленуді жандары сүйеді ғой. Сондай-ақ, қарамақтанып алатын, жоққа барғанда тұтатын қасиеттері тағы бар.

— Толық келісемін. Тағы бір сауалым бар. Шымкентте Жастар мәслихаты жұмыс істейді. Бұл құрылым туралы, жас депутаттар туралы не айта аласыз?

— Енді батыр — бар, жоқты — жоқ деп айтатын, айта алатын журналиспіз ғой. Бұл сұхбаттан соң, сынды дұрыс қабылдап, мінді түзейді деген үміттеміз. Әу-баста әлеуметтік желі мен БАҚ

беттерінен «Шымкентте Жастар мәслихаты құрылды» дегенді естідік, ондағы жастар жасағын да арнайы таныстырды. Кеуделеріне «көк белгі» тағып тұскен суреттері желіге жүктелді де. Бірақ, араға аз-кем уақыт салып, жастар жайын жақсартамыз деген құрылым ізім-ғайым жоғалды. Бүгінге дейін «Жастар мәслихаты депутатының немесе депутаттарының араласуымен мынадай мәселе қаралып жатыр не болмаса шешімін тапты», деген мазмұнда ешқандай ақпарат естімедім. Олар тіпті «жастармен кездесу ұйымдастырып, онда жиі кездесетін мәселелерді талдап, сараптап, оны жоғары жаққа ұсынды», делінбеді. Әлеуметтік желіде өзекті мәселелерді жіті, жіпке тізіп көтерген де жоқ.

Баяндамаларын оқытпады. Талдау мен талқылауға толы Жастар мәслихатының сессиясы өтті дегенді де көрмедім. Бәлкі, бұл олардың қателігі емес шығар Себебі, оларға бағыт-бағдар беруші болмады ма, кім білсін?! Әлде олардың уәжіне құлақ асатын адам жоқ па?! Ол жағы тек өздеріне мәлім. Дей тұрғанмен, Жастар мәслихаты делінген соң, қандай да бір жауапкершіліктің жүгі болып, ондағылар оны сезінсе екен дейміз.

— Көп рахмет, Мөлдір қарындасым! Жастарға қатысты бірқатар мәселені көтеріп, арасында сын ескертпелер де айтылды. Бабаларымыздан қалған «Көш жүре түзеледі» деген қағида бар. Жастарымыздың әрекетіне сенім артайық. Себебі, әрекетсіздік — артайық ең үлкен дұшпаны деп білемін. Енді жастарымызға, құрбыларыңызға айтатын тілегіңіз болса?

— Мен «Отырар» телеарнасында жұмыс істеймін. Өзімнің көптеген репортаждарым мен байнесюжеттеріме салауатты өмір салтын дәріптеп, насихаттаймын. Жастарымыз сол түсірілімдерде айтылған ақыл-кеңестерге құлақ асса, ол, сөз жоқ, денсаулық пен жастық жігердің кепілі болар еді. Қайран Мағжан атамның сөзімен айтқанда:

«Арыстандай айбатты,
Жолбарыстай қайратты —
Қырандай күшті қанатты.
Мен жастарға сенемін!».

Өйткені, бұлар — күні ертен ел тізгінін қолға алатын болашақ көшбасшылар.

Шымкентіміздің инабатты, әсем, кәміпайым қызы өзіне тән қайсарлығымен тағы бір іске бел шеше кірісті. Алда келе жатқан сайлауда мәслихат депутаттығынан үмітті екенін білдік. Қазақ журналистикасында өзіндік қолтаңбасы бар Мөлдірге іштей сәттілік тіледік.

Әңгімелескен
Әсет ӘССАНДИ,
Қазақстан Журналистер
одағының мүшесі



26 тамызда Қазақ автономиялы социалистік кеңес республикасының құрылғанына 100 жыл толды.

Осы мерейлі датаға орай «Ақ жол» Демократиялық партиясы Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университетінің «Алаш» мәдениет және рухани даму институтымен бірлесіп, «Қазақ Республикасының 100 жылдығы және оның құрылуындағы Алаш қайраткерлерінің рөлі» атты халықаралық ғылыми бейнеконференция өткізді. Конференцияға партия төрағасы, Мәжіліс депутаты Азат Перуашев, «Алаш» мәдениет және рухани жаңғыру институтының директоры Сұлтан Хан Аққұлы, Мәжіліс депутаттары, шетелдік және отандық алаштанушы ғалымдар мен қоғам қайраткерлері қатысты.

Конференцияда құнды баяндамалар көп болды. Мемлекеттік тарих институтының директоры, профессор Еркін Әбіл, Ш.Уәлиханов атындағы тарих және этнология институтының директоры, академик Зиябек Қабылдинов, ресейлік тарихшы, профессор Виктор Козодой, белгілі ғалым-профессорлар Дәмәткен Сүлейменова, Ғарифолла Әнес, Аққали Ахмет, Жәмбек Сәбит, Думанғазы Арғынғазин және басқа да алаштанушылар баяндама жасады.

Конференцияда ғалым Еркін Әбіл айтқандай, Қазақ Республикасының құрылуы – Кеңес үкіметінің қазакқа жасай салған «сыйы» емес. Алаш арыстарының ұлттық мүддені қорғаудағы алапат қайраты мен ұлттық рухы, ерен ерік-жігері мен қайтпас қайсарлығы большевиктер билігін Қазақ автономиясын мойындатуына тура келді.

Ресей профессоры Виктор Козодой: «Алаш идеясының мықты болғаны сондай – большевиктер оларды елеусіз қалдыра алмады және ымыраға келуге тура келді. Алаш зиялылары Қазақстанның шекарасын бекітуде зор рөл атқарды. «Азаматтық соғыста алаштықтар сол кезде жеңілгенмен, тарихи шешімге келген кезде Әлихан Бөкейханов пен Алаш Орданың өзге де көшбасшылары жеңіске жетті», – дейді.

Иә, Қазақтың байтақ жерін түгендеп, алып шекарасын шегендеп берген де осыдан 100 жыл бұрын Алаш қайраткерлері болды. Ұлттық кадрларды да жасақтай білді. Білім саласының да негізін қалады. Мемлекеттік тіл ретінде қазақ тілінің кеңсе тіліне айналуын мықтап қалға алды. Алаштанушылар мен Зиябек Қабылдинов жеріне жеткізе айтты.

Таны мал алаштанушы Сұлтан Хан Жүсіптің атап айтқанындай, бүгінгі Тәуелсіз Қазақстанның іргесі кешегі кеңес үкіметі кезінде құрылған Қазақ автономиялы республикасына тіреледі.

1917 жылы құрылған «Алаш» автономиясы мен 1920 жылы құрылған Қазақ КАСР еліміздің



да мұқым өлкенің этникалық, экономикалық және мәдени ерекшеліктерін ерекше ескеру керек. Егер қазақтардың осы уақытқа дейін көшпелі өмір салты мен мал шаруашылығын басты кәсіп ретінде сақтап қалғанын назарға ілсек, онда бұл облыстардың өзара тығыз байланысы көзге анық көрініп тұр. Сондықтан да Қазақ автономиялы республикасын құру тек солтүстік және оңтүстік облыстардың арасындағы шекаралық тұтастықты сақтаған жағдайда ғана мүмкін әрі нақты өмірлік сипат алады. Бұл мәселе керісінше шешілген жағдайда автономия тіршілік көзінен айырылады. Сонымен қатар, мәдени, экономикалық және аралас облыстық орталықтарда талап етіп отырған территорияның құрамында қалып қояды. Бұл орталықтарсыз оңтүстік облыстар экономикалық, шаруашылық,

ЖЕРІМІЗДІ АЛЫП, ЕЛІМІЗДІ ҚҰРЫП БЕРГЕН МЕМЛЕКЕТІМІЗДІҢ БАСТЫ БАҒЫТЫ АЛАШ ҰСТАНЫМЫ БОЛУЫ КЕРЕК

Тәуелсіздігіне жол салды дегенге толық негіз бар деп, шешті конференцияға қатысушылар.

Сондықтан да, Азат Перуашев ұсынғандай, біздің мемлекетіміздің қазіргі басты бағыты Алаш ұстанымы болуы керек!

Иә, Қазақ автономиясы бастауын Алаш ұлттық автономиясынан алады. Бұл жерде басын ашып алатын басты нәрсе – 1920 жылы 26 тамызда Кеңес үкіметі Бүкілресейлік орталық атқару комитеті мен РКФСР ХКК «Қырғыз (қазақ) автономиялы социалистік кеңес республикасын құру туралы» декрет қабылдады. Бұл жерде бұл қаулының негізі жазқ шекарасының белгіленуіне сүйеніп тұр. Ал негізі қазіргі Тәуелсіз Қазақ Республикасы 1917 жылғы Алаш автономиясынан басталады емес пе? Қазақ Республикасына 100 жыл десек, бастауымызда тұрған Алаш автономиясының Тәуелсіз Қазақ Республикасына қатысын есептемеуіміз болады. Онда Қазақ үкіметі тек Кеңес үкіметі кезеңінде ғана құрылды деген сыңаржақ тұжырымға келісу болып шығады.

Біз Қазақ автономиялық кеңестік социалистік республикасының құрылуына 1917 жылы құрылған Алаш автономиясының үлесі үлкен екенін атап айтып, қадап көрсетіп отыруымыз керек.

«1920 жылы 3 миллиондай халық автономия құрамында болса, 1925 жылы 6,5 миллионға дейін шарықтады. Қазақ халқының үлесі 50%-дан асар-аспас қана болды. Қазақтың саны 1%-дан аспаған Орынборда қанша қиындық болса да, кад-

рлар жетіспесе де автономияның басында отырған жігіттер көп жұмыс істеді. Оның ішінде кадр мәселесі, жер мәселесі, әкімшілік территория, мемлекет мәселесі, білім, денсаулық мәселесі, 1920-1921 жылдары басталған ашаршылықпен керемет, тиімді күрескеніне аңтаң боламыз», – дейді Зиябек Қабылдинов.

«Осыған қарамай кадр жетіспеушілігі мәселесін шешкен. Алаш зиялыларының мықтыларын жұмысқа тартып, Ресей федерациясының мықты жоғары оқу орындарына жіберген. Тіпті 1924-1925 жылдары «Алаш» зиялылары қазақтың территориясына қазақтың түпкі жерлерін жинап алды. Тек Омбы қаласы мен Омбы уезіне қатысты мәселе болды. Тек 1928-1929 жылдары Алаштың мықты азаматтары қудаланып, басқару жұмыстарынан шығарылғанын ғана Омбы қаласы мен Омбы уезінің бір бөлігін (солтүстік-шығыс жағы) РКФСР құрамына енгізу туралы шешім қабылданды», – дейді ол.

Иә, Алаш дегенде ең алдымен ұлттық рухтың мықтылығын айтамыз. Өткен мақаламызда да айттық, 1922 жылы Алаштың рухын көсемі, Ұлт ұстазы Ахмет Байтұрсынұлы елуге толғанда сол кезде Үкімет басқарып отырған Сәкен Сейфуллиннің өзі Ахаңның сегіз қырлы қасиетін әбден мақтап келіп, «Ахмет Байтұрсынұлы ұлтын шын сүйетін шын ұлтшыл» деп, бағалайтын болатын.

Алаш қайраткерлері 1917 жылы Орта Азияда тұңғыш заманауи саяси партия – «Алаш» партиясын құрып, бүгінгі

Тәуелсіз Қазақстанның іргесі қаланған Алаш автономиясын құрды. Кейін 1920 жылы Қазақ АСКР құрылып, оның шекарасын белгілеуді абыройлы атқарып шығуда алаштықтардың осындай зор ұлтшылдығы үлкен рөл атқарды. Негізі бұл шегара белгілеудің бастауы 1917 жылы Алаштықтардың бүкілқазақтық құрылтай шақырылған сол территорияның шекарасында мекендер бойынша шақырылғаны белгілі. 1920 жылғы 26 тамыздағы Бүкілресейлік орталық атқару комитеті мен РКФСР ХКК «Қырғыз (қазақ) автономиялы социалистік кеңес республикасы туралы» декрет осы Алаштықтар еңбегі арқасында белгіленген территорияны Кеңес үкіметінің мойындап, қазаққа түсіріп, келісімге келіп, қол қойған тарихи құжат болатын. Шекараны айқындауда Алаш көсемі Әлихан Бөкейхан басшылық жасаған Ахмет Байтұрсынұлы, Әлімхан Ермекулды ерекше еңбек сіңірді.

Дау созылып бара жатқанда Ахмет Байтұрсынұлының атып тұрып, «Лениннің өзі айтты ғой, сол нұсқауды орындайсындар ма, жоқ па?!»-деп, айқай салып, мәселені пролетариат көсемінің нұсқауына тіреуіне, 29 жасар Әлімхан Ермекулдың Ленин мен Сталин басқарған комиссия алдында ел тағдырын шешкен ерекше баяндама жасап, бүкіл қазақ жерін түгендеп, нақты дәлелдеп қорғап шығуы нағыз ел үшін жасалған тарихи ерлік болды.

Әлімхан Ермекулдың осы ел шекарасын айқындаудағы шешуші тұжырымы: «Қазақстан шекарасын анықтау барысын-

мәдени ашаршылыққа ұшырап, тірі өлікке айналады. Осы пайымдауларды ескере отырып, Қазақ автономиясының шекарасын көрсетілген шекара бойынша бекіту қажет. Орынбор қаласы уақытша орталық ретінде қарастырылуы керек» – дейді.

Көрнекті ғалым, алаштанушы, профессор Тұрсын Жұртбай осы ерлік туралы тереңінен шындық еді. Егер де Сібірревкомының ырқына көнетін болсақ, бүгінгі Қазақстанның бес облысы: Шығыс Қазақстан, Семей, Ақмола, Қызылжар, Көкшетау Ресейдің территориясын алда қараушы деп, Егер сол дастрахандық делегацияның сөзіне сенетін болсақ, онда қазіргі Орал, Атырау, Маңғыстау облыстары Ресейдің құрамына кету керек болатын. Тұрар Рысқұловтың өтініші өтіп кетіп, Түркістан мемлекеті құрыла қалған жағдайда, онда қазіргі Алматы, Жамбыл, Оңтүстік Қазақстан, Қызылорда облыстары Түркістан мемлекетінің, яғни қазіргі Қазақстанның құрамында қалып қоятын еді. Міне, осы мәселені қойып, оны заңдастыру, қазақ жерінің әр пұшағына дейін анықтап, ондағы тұрғындар мен олардың құқықтарына дейін нақтылап айқындау, Әлихан Бөкейханның кеңесі мен Әлімхан Ермековтің мойнына жүктелген болатын. Олар сенімді ақтады. Мәжілісте Әлихан Бөкейханның, Әлімхан Ермековтің, Лениннің тікелей ықпалы болмағанда және осы сөзді Лениннің нұсқауына тіреп, «Лениннің нұсқауын орындайсындар ма, жоқ па!» деген Ахмет Байтұрсынұлының қатты айтқан сөзінің нәтижесінде ғана

қазақ автономиясын құру туралы мәселе шешілген. Ол дауға түспейді. Енді осы белгіленген территорияның нақты шекара шартына керек деген шешім түсті. Қазақ автономиясын құру және оның территориясын белгілеу туралы жұмысы ушығып бара жатқанын сезген Ленин 12, 14, 18 және 19 тамыздағы комиссия отырыстарын өзі басқарады. 24 тамызда Ленин: «Қаулы дайын. Әлімхан Ермековтің қайта баяндама жасағаны дұрыс. Осы бойынша заңдастыру керек» деп шешім шығарады. Осы шешім қабылданып шыққаннан кейінгі сәтті Әлімхан Ермековестелігінде былай жазатын: «Өзімнің табысыма масаттанып, риза болып шықтым. Ол кезде бар-жоғы 29 жаста едім. Біздің делегация да қолымды алып жатты. Қарасам, Бөкейханов жоқ екен. Бәріміз дәлізге шықтық. Қазақстанның делегация құрамы он бестей адам болатын. Бәріміз Әліхан Бөкейхановты тостық. Әлекең Ленинмен пікірлесіп, әңгімелесіп қалған болатын. Он бес, жиырма минуттан кейін ол кісі де шықты. Әліхан Ленинге бекітілген шекараға тездетіп қол қоюға

шындықты бұрмалауын қоймай келеді.

Ұлттық мүддені қорғауда ұлттық рух зор рөл атқарады. 1920 жылы мемлекет қайраткері Нәзір Төрехұллы Түркістан Үкіметін басқарып тұрғанда Түркістан Республикасының Маңғышлақ уезі мен Адай болысының Қазақ Республикасына берілуін қолдаған қарарға қол қойып, оған өзгелерді де көндіре білген. Яғни, Маңғышлақ уезі мен Красновод уезінің №№ 4,5 Адай болыстарын Өзбекстан мен Түркменстанның аумақтық бөлінісіне кіргелі тұрған жерінен тұрмыстық ерекшелігі мен этнографиялық құрамына қарай ендігі кезде Қырғыз (Қазақ) Социалистік Кеңестік Республикасына беру туралы №341 декретімен бекітіп, осылайша қазақ жұртының ресми территориялық картасына қабылдатылған. Мұндай тарихи маңызы орасан зор құжаттың бастамасында 1920 жылдың 16 қазанында Түркістан Республикасының Кеңесі ОАК төрағасы Нәзір Төрехұлов тұрған еді. Осылайша, ел болашағын айқындаған құжатқа қол қойған Алаштың

ұлттық хәм мемлекеттік мүддені қорғаудан туындаған қасиеті іс мемлекет басына қанішер Голощекин келіп таластап қалды.

Сонда біз, әлемдегі 30 елдің қатарына ұмтылған Тәуелсіз Қазақстан 30 жылда осыдан 100 жыл бұрынғы Ресей құрамындағы, астанасы Орынбор болған Қазақ автономиялы республикасының ашаршылықта, атыс-шабыс, қиын-қыстауда өткізген алғашқы 5 жылында жеткен жетістігіне жете алмау нағыз маскара қорлық, құлақкесті құлдық сана емес пе? Тәуелсіздік деп қалай аузымыз қисайып қалмай айта аламыз?

Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілінің дамуы Ресейдің құрамындағы Татарстан Автономиясындағы татар тілінің дамуымен бірдей деңгейде деген нақты дәлелдемені оқығанда бойында намысы қалғандар намыстан өліп кете жаздап едік.

Бұдан бір ғасыр бұрын Қазақ автономиясында дамып келе жатқан қазақ тіліне өзі қазақша білмейтін жауыз Голощекин қарсы болған екен. Ал Тәуелсіз



ЖҮЗЖЫЛДЫҚ КҮНГІ ЖҮЗ ЖЫЛДЫҚ МӘСЕЛЕ

Ақордада отырып, Ұлт мүддесін қорғап, Алаш ұстанымын ұлықтап жүретін Президент көмекшісі, ҚР Президенті жанындағы Ұлттық Кеңес хатшысы Ерлан Қарин бауырыммен кездесуіміз Қазақ Республикасының құрылғанына 100 жыл толған күніне тура келгенін жақсылыққа жорыдым.

Алаш арыстары Әліхан Бөкейхан, Ахмет Байтұрсынұлы, Әлімхан Ермеқұлылар Кеңес үкіметі көсемі Лениннің алдында терілетериясында құрылған Қазақ автономиясының 100 жылдығы, одан үш жыл бұрын 1917 жылы Алаш автономиясын құрған арыстардың тарихи тағлымды ерлік істері әңгіме болды. Әрине, республика 100 жылдығында 100 жылдан бері шешілмей келе жатқан Мемлекеттік тіл мәселесі, «Қазақ үні» ұлттық порталындағы Конституциядан орыс тілі туралы 7-баптың 2-ші тармағын алып тастап, Мемлекеттік тіл туралы 122 мыңнан астам қол қойылған Ашық хат та сөз болды.

Бұл бұрынғы межелерден 1000 еседей көп тарихи рекордтық деңгейге жеткен қалың қол жиналған Ашық хаттың қорытындысы, менің Ұлттық кеңестің бірінші отырысындағы Мемлекеттік тіл туралы заң қабылдау жайлы ұсынысынан соң, Мәдениет министрлігінде дайындалып, Үкіметке жіберілген Мемлекеттік тіл туралы заң жобасының Концепциясы да басты тақырыбымызға айналды.

Ерлан Қарин – Ақордадағы ел сенетін, мен сенетін саусақпен санарлықтай салмақты саясаткерлердің бірі. Ұлт үшін үндемей жүріп-ақ істеген игі істері аз емес. Өзінің бар мүмкіндігін ұлттық мүддені қорғауда аянып қалмайтыны анық. Үміт күтеміз!

Иә, билік басында жүргендерден қазақ сенетін қайраткерлер аз деп отырғанымның жаны бар. Өйткені, бұрынғы коммунистік кеңестік құлдық санадан құтыла алмайтын, ұлтшылдықты әлі жау көретін қақсалдардың көп екенін былай қойғанда, Тәуелсіздік қарсаңында

есейген жас шенеуніктердің де көбісі ұлтсыздықпен ауырып, ұлтшылдықпен күресіп жүргенін көргенде таң қаласың... Президент әкншілігі менің тағым, яғни мемлекеттік жауапты жоғары қызметте отырып алып, мемлекеттік мүддеге – мемлекеттік тілге, ұлттық



ұстанымдарға қарсы жұмыс істеп, зиянын тигізіп келе жатқандардың аттарын атайтын күн де алыс емес... Ұлттық мүддеге қандай кері пиғыл теріс ағымда болса да ештеңе емес, жоғарыға өрлеуге жол ашық, тек Ұлтшылдығынды – Ұлт үшін күресуді кешірмейтіндерге кеми қойған жоқ әлі...

Саясаткер інім саясат шеңберімен шектеліп қалмай, руханият әлемінен де нәр алып жүрсін деген оймен «Сырымды айттым далаға» атты жыр кітабымды қолтаңба жазып сыйладым.

Ерекең шығарып салғасын, есік алдындағы жаздық кафеде көлік күтіп отырғанда үстеліме бір торғай ұшып келіп, дәл алдымда шықшылықтап тұрып алды. Өзі сондай сүйкімді, көзі жәудіреп қарайды. Дала торғайы тас астанада қайдан жүргенін қайда, жақсылықтың жаршысы санадым.

Құс екең құс та, қаптаған адамдар арасынан дала ақынын іздеп тапқанын-ай деп, риза болып қалдым...

Алаш аман болып, Алла жар болсын!

Қазыбек ИСА
Қазақ үні

АЛАШ АРЫСТАРЫ



өтініш етіпті, Ленин орындауға уәде беріпті». Сонымен жалпы отырыста бекітілген территорияны қазақ автономиясының территориясы етіп бекіткен бұйрық 26 тамыз күні баспасөзде жарияланды. Міне, содан бастап бүгінгі Қазақстанның территориясы қалыптасты. Біз тәуелсіз мемлекетпіз. Тәуелсіз мемлекеттің шекарасы бекітілген. Тәуелсіздіктің өзі соның негізінде пайда болды. Осыны ақпарат құралдары неге айтпайды? Біздің ұлттық мерекеміз ғой. Ұлттық тәуелсіздігіміздің негізі ғой. Неге үндемейміз? Біз тарихымызды, тарихтағы оқиғаларды ұлықтай білуіміз керек. Мен үшін 1920 жылдың 26 тамызы – Алла жазса, мәңгілік азат Қазақстан территориясының мәңгілік бекітілген күні, мәңгілік салтанатты.

Яғни, Қазақ автономиясы Алаштықтар айқындаған территория негізінде құрылғанына қарасам, жерімізді алып, елімізді құрып берген Алаш арыстары. Ал бізді кешеге дейін «бәрін қатырған большевиктер» деп оқытып келді. Коммунистер бүгінде де, түлкі алған қыран бүркітке тасадан шыға келген қарғаның «сіз боп, біз боп, түлкіні алдық па?»-дегеніндей,

Қазақ Республикасында Мемлекеттік тілдің дамуына 30 жыл бойы кім қарсы болмайтын қазақтар басқарған құлсаналы билік!

Біз де Ұлттық мүддемізге қарсы Голощекиндер әлі көп! Оларды алда атымен атай бастаймыз! Мемлекеттік тіл туралы заңымыз қабылдануына кімдер қарсы болғаны, қазір кімдер қарсы жұмыс істеп отырғандарын жақсы білеміз. Бізде нақты деректер мен мәліметтер жетеді.

Алаш автономиясынан бастау алған Қазақ автономиялық социалистік кеңестік республиканың құрылғанына 100 жыл толса да, содан бері толық шешілмей келе жатқан Мемлекеттік тіл мәселесіне де 100 жыл! Біріншісіне қуанасың! Екіншісіне қуарасың...

Осы 100 жылдық аясында 100 жылдан бері айтылып келе жатқан Мемлекеттік тіл туралы заңды қабылдауымыз керек.

Осы 100 жылдық аясында 1991 жылы бұрмаланып кеткен «Қазақстан Республикасы» атауын тарихи өз аты – «Қазақ Республикасы» атауын қайтаруымыз керек. Бұл туралы Елбасымыздың өзі де 2013 жылы Атырау сапарында айтқан болатын. Мемлекет атауын «Қазақ Республикасы» деп атау туралы 2007 жылы «Ақ жол» партиясының Ұлттық тұжырымдамасында да жазылды. Парламентте Азат Перуашев та бұл мәселені көтерді. Мақалаларымызда да талайдан бері жазып та, айта келеміз.

Қалай болғанда да, Қазақ АСКР құрылуының 100 жылдығы, яғни мемлекет шекарасының заңды құжатпен айқындалған күні – мемлекеттік мереке, еліміз үшін ерекше тарихи дата, жалпы халық болып, Алашқа сауын айтып, атап өтетін күн болуы керек.

Қазыбек ИСА
«Қазақ үні»

ҰЛТТЫҚ МҮДДЕНІН

«ҚАЗАҚ ҮНІ» БАСЫЛЫМЫ – ЖИЫРМА ЖАСТА!

БЕТКЕ ҰСТАР

БАСЫЛЫМДАРЫМЫЗДЫҢ БІРІ



Құрметті «Қазақ үні» газетінің ұжымы!

Егемен еліміздің белгілі басылымдарының бірі — «Қазақ үні» газетінің 20 жылдық мерейтойымен шын жүректен құттықтаймыз!

Елдегі бетке ұстар басылым ұжымында талантты журналистер еңбек етіп, газет іргесін нығайтты, қаншама жас тілшінің қанаты қатайып, биік белестерге қадам басты. Қазіргі таңда уақыт талабына сай ақпараттық саланы жетілдірудің жаңа мүмкіндіктерін пайдалана отырып, ойлы жазбалары жетерлік бетке ұстар, бәсекеге қабілетті басылымдар қатарында.

Редакция ұжымына шығармашылық табыс, еселі еңбек, береке-бірлік тілейміз! Денсаулықтарыңыз мықты, отбасыларыңыз аман, қаламдарыңыз жүйрік, ойларыңыз ұшқыр және бастамаларыңыз баянды болсын!

Ізгі тілекпен,
Алматы қаласының әкімі
Бақытжан Сағынтаев

АҚПАРАТ САЛАСЫНА ОРТАҚ МЕРЕКЕ

Құрметті «Қазақ үні» газетінің ұжымы!

Ұшқыр қаламдарыңыз арқылы еліміздің сара саясатын халыққа жеткізуде және Алматы қаласының қоғамдық-саяси тыныс-тіршілігінің өзіндік кескін-келбетін қалыптастыруда кәсіби шеберлік танытып келесіздер.

«Қазақ үні» газетінің 20 жылдығы — бір басылымның ғана емес, ақпарат саласының ортақ мерекесі. Ел үшін маңызы зор газет шығару қамында жүрешін нақияның бүгінгі ұжымына шалқар шабыт, шадыман шаттық тілеймін! Мерейтойларыңыз құт-берекелі болсын!



Ізгі тілекпен,
Алматы қаласы
Әкімінің орынбасары
Ержан Бабақұмаров

ТҮРІК ЕЛІНЕН ЖЕТКЕН СӘЛЕМ



Құрметті Қазыбек Иса!

Сізді және басқарып отырған ұжымыңызды «Қазақ үні» газетінің 20 жылдық мерейтойымен шын жүректен құттықтаймын.

Қазақ елін сенімді және дәйекті ақпаратпен қамтамасыз етіп, 20 жылдан бері егемен елімізді игі істерге жұмылдырып, ұлтты ұйыстыруға зор үлес қосып келесіздер.

Мемлекет мүддесі мен ұлт мұратына бағытталған бастамаларыңызға сәттілік серік болуына тілектеспін.

Осынау орайлы күнде Сіздерге шығармашылық шабыт, таусылмас күш-жігер, зор денсаулық және бақ пен береке тілеймін.

Қаламдарыңыз қуатты, еңбегіңіз жемісті болсын!

Ізгі тілекпен, Қазақстанның
Түркиядағы өкілетті елшісі
А.САПАРБЕКҰЛЫ

Осыған орай газеттің алғашқы санында аты аңызға айналған Қазақстанның Халық қаһарманы Қасым Қайсеновтен бастап, елдің заңғар заңгері Салық Зиманов, айтулы академик Әмірзақ Айтбайұлы, алаштың ақиық ақындары Қадыр Мырза Әли, Тұманбай Молдағалиевтен бастап ақ тілектерін айтып, ақжарма баталарын бергенін айтқан едік. Сол игі үрдіс әлі де жалғасып, басылымға жеткен құттықтаулар легі ағылып жатыр.

ХАЛЫҚПЕН БІРГЕ ЖАСАЙ БЕРСІН!

«Қазақ үні» газеті жиырма жылдың ішінде үлкен-үлкен белестерден өтті.

Халықтың жүрегінен орын алған бірден бір басылымға айналды. Ел қазір «Қазақ үні» не дейді екен?» деп елендеп отыратын деңгейге жетті.

Басылым елді толғандырған өзекті мәселелерге дер кезінде батыл түрде үн қатып, жұрттың жанайқайын тиісті орындарға жеткізу арқылы халық пен билік арасындағы алтын көпірге айналды.

Күні бүгінге дейін қазақ тілінің мәселесін тұрақты көтеріп келе жатқан басылымның президенті, ұлт жанашыры Қазыбек Исаның бастамасымен ҚР Конституциясынан 7-баптың 2-тармағын алып тастап, Мемлекеттік тіл туралы заң қабылдау керектігін талап



еткен Ашық хаты қоғамда үлкен резонанс туғызғаны көпке мәлім. Бүгінде «Қазақ үні» ұлттық порталында аталмыш Ашық хатты қолдаушылардың қатары күн санап көбейіп, елдің зор қолдауына ие болуда.

Қазақ тілінің шын мәніндегі азат тілге айналуы жолында аянбай тер төгіп келе жатқан басылымның алдағы алар асуы бұдан биік екені сөзсіз.

Бүгінде үні бар қазаққа жеткен басылымды осынау қуанышты күнімен шын жүректен құттықтаймын! «Қазақ үні» қазақтың елімен, жерімен, қазақтың мүддесімен, қазақтың тілімен, жанымен бірге жасай берсін!

Дулат ИСАБЕКОВ,
Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты

«ҚАЗАҚ ҮНІНІҢ» ТОЙЫ – ХАЛЫҚТЫҢ ТОЙЫ

«Қазақ үні» газетінің өмірге келгеніне жиырма жыл! Қаншама БАҚ-ның арасында, үлкен ағыстың ішінде сүңгуір қайық сияқты өзіне жол тауып келе жатқаны көңіл қуантады.

«Әр газеттің өзінің бет-бейнесі болуы керек» деп қазақтың ұлы жазушысы Мұхтар Әуезов айтқандай, «Қазақ үні» өзінің бет-бейнесі мен қолтаңбасын қалыптастырған басылым. Газеттің макетінен бастап ішкі мазмұнына дейін халықтың жүрегінен орын алғаны зор жетістік деп білемін.

Жиырма жылда жігіттің жасына жетті, белін бекем бұды. Кезі келсе, ешкімнің де атақ-дәрежесіне қарамай, сын садағына алатын еліміздегі бірден-бір тәуелсіз басы-



лым өзінің өткірлігімен көптің көңілінен шығып жүр. «Қазақ үнінің» тойы — қалың оқырманның тойы, халықтың тойы. Ұлттық мүддені қорғау жолында еселі еңбек етіп келе жатқан, белгілі ақын Қазыбек Иса бастаған ұжымды Ұлы Абай тойымен қатар белген «Қазақ үні» газетінің 20 жылдық мерейлі мерекесімен құттықтаймын! Басылымның беделі күн санап артып, Егемен елімізбен бірге жасай берсін!

Сәбит ДОСАНОВ,
ҚР Мемлекеттік сыйлығының
лауреаты, Ресейдің Шолохов атындағы
Халықаралық сыйлығының иегері

ЕЛДІК МҰРАТТЫҢ ШЫН ЖАНАШЫРЫ

«Қазақ үні» газетінің оқырманға жол тартқан күннен бастап, халықтың мұңын мұндап, жырын жырлап келе жатқанын қалың елті қазағы жақсы біледі. Елдің көкейіндегі өзекті мәселелерді дөп басып айтуымен өзге басылымдардан ерекшеленетінін айрықша атап өтуге тиіспіз.

Мемлекеттік тілдің мәселесін жетер жеріне жеткізіп айтып келе жатқан басылым бүгінде ұлттық мүддеміздің шынайы қорғаушысына айналды.

«Жер сатылмасын» деп билікке өткір талап қойған ұлт жанашырларының Ашық хатын жариялап, өзінің азаматтық позициясын айқын да, батыл көрсетіп келе жатқан газетке Ақ жол тілеймін! Болашақта да Әділеттілік үшін, Шындық



үшін өзінің бүкіл болмыс-бітімімен, табиғатымен күресе береді деп сенемін! Басылымның елдің шынайы ықыласына ие болуы — жұдырықтай жұмыла білген ұжымның, газет президенті, «Ақ жол» партиясы төрағасының орынбасары, ҚР Президенті жанындағы Ұлттық Кеңес мүшесі Қазыбек Исаның жанкешті еңбегінің жемісі екендігі сөзсіз. Осынау жауапкершілігі зор жолда сіздерге шығармашылық табыс тілеймін! Қарымды қаламдарыңыз қуатты болып, шабыттарыңыз шалқи берсін!

Темірхан МЕДЕТБЕК,
Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты

ҰЛТТЫҚ ИДЕЯ БАҒЫТЫНЫҢ ТЕМІРҚАЗЫҒЫ

Құрметті Қазыбек Жарылқасынұлы!

Республикалық қоғамдық-саяси «Қазақ үні» газеті редакциясының ұжымы 20 жылдық мерейтойымен құттықтаймын.

Басылым 20 жылдық белесте шынында ұлттың үніне, халықтық басылымға айналды. Ширек ғасырға жуықтаған тарихында газет Алаш зиялылары ұстанған ұлттық идеяны бағдар етті. Ұлт мүддесіне келгенде үндемей қалған кезі жоқ.

«Қазақ үні» — оқырман іздеп жүріп оқитын газет. Атына заты сай ұлттық, тарих, мәдениет, әлеуметтік мәселелерді тереңнен қаузап, ана тіліміздің жоқтаушысы бола білді.

Бүгінде басылым қазақ журналистикасының қара



шанырақтарының біріне айналып отыр. Газет өміршендігімен құнды. «Өзі бір күнді, сөзі — мың бәнді» газетті заман ағымына сай дамытып, бәсекелестік ортада өзін мойындатуы бұл шынында қажырлы ерлік. Әділдікті ту еткен басылым уақытпен үндесе алға қадам басып келеді. Бұл ретте газет тілшілерінің жанкешті еңбегін атап өту қажет.

Елдік мұрат жолында елдік мүдденің Темірқазығындай басылымда еселі еңбек етіп жүрген газет ұжымына шығармашылық табыс тілеймін. Алар асуларыңыз бұдан да көп болғай!

Мұрат ӘЙТЕНОВ,
Шымкент қаласының әкімі

ЖЫРШЫСЫ



«ҚАЗАҚ ҮНІ» – ТҮРКІ МЕМЛЕКЕТТЕРІ АРАСЫНДА ЕҢ КӨП ОҚЫЛАТЫН БАСЫЛЫМ



«Қазақ үні» газетінің құрылтайшысы, ақын-публицист, Халықаралық «Алаш» және Сергей Есенин атындағы сыйлықтардың лауреаты құрметті Қазыбек Иса!

Сізді бауырлас Қазақстанның зиялы қауым өкілі, құдіретті қалам иесі ретінде өзіңіз негізін қалаған «Қазақ үні» газетінің 20 жылдық мерейтойымен құттықтаймын және шығармашылық шабыт тілеймін!

Сіздің газетіңіз және сайтыңыз тек қана Қазақстанда ғана емес, мұнда біздің – Әзірбайжанда сонымен қатар, түркі мемлекеттері мен туысқан халықтар арасында көп оқылатын сүйікті басылым. Газетіңіз бен сайтыңыз – түркі әлемінің интегра-

циясы, қоғамдық пікірлердің дұрыс қалыптасуы үшін ерекше қызмет көрсетіп отыр.

Сіздің қазақ халқының құндылықтарымен ұлттық мүдделерін қорғауда атқарып жүрген қайраткерлігіңіз құрметке лайық. Туысқан қазақ халқының рухани құндылықтарын, ұлттық қасиеттерін, оның ішінде қазақ тілін қорғау жолындағы қайраткерлігіңізге мұқалмас мықтылық тілеймін.

Тағы да құттықтаймын, сәттілік серігіңіз болсын!

Құрметпен, Ганире ПАШАЕВА,
Әзірбайжан Республикасы Ұлттық мәжілісінің Мәдениет комитеті төрайымы

МАҚСАТТАРЫҢЫЗ ҰЛТ МҮДДЕСІ ҮШІН ҚЫЗМЕТ ЕТУ ЕКЕНІН КӨРСЕТІП КЕЛЕСІЗДЕР



Құрметті Қазыбек Жарлықасынұлы!

Сізді және ұжым қызметкерлерін «Қазақ үні» газетінің 20 жылдығымен шын жүректен құттықтаймын!

Сіздер арқылы қалың жұртшылық тын жаңалықтар мен қажетті ақпарат алады, білімін толықтыра түседі.

Сіздер қазіргі дәуірдің жылнамашысы мен мемлекеттік тілдің жанашыры ретінде барлық саланың дамуына, жастарды отансүйгіштікке тәрбиелей отырып, біздің қоғамымыздың дамуына елеулі үлес қосып келесіздер. Кей жағдайда бұқаралық ақпарат құралдарының көмегімен әлеуметтік түйіндерге назар аударып, оларды бірігіп шешу арқылы оң нәтижелерге қол жеткіземіз.

Ақпарат заманы саналатын ХХІ ғасырды бұқаралық ақпарат құралдарынсыз елестету мүмкін емес. Әсіресе, сөз бостандығына көп берілген демократияға қоғамда баспасөздің маңызы ерекше.

«Газет – халықтың көзі, құлағы, һәм тілі» (А.Байтұрсынұлы) екенін

ескерсек, тәуелсіз еліміздің қарыштап дамуына қаламы қарымды «Қазақ үні» газеті журналистерінің де қосқан үлесі сүбелі.

«Төртінші билік» тойшыл емес, ойшыл екенін көрсетіп, аптасына жеті күн сақадай сай тұратын ұжымның көздегені бір-ақ нәрсе – ол ұлт мүддесі мен халықтың игілігі үшін қызмет ету.

«Қазақ үні» газетінің ақпарат саласындағы жетістіктері бүкіл ұжымның ортақ жеңісі дер едім. Әрқашан да қалың оқырманның талғамына қарай бұқарамен біте қайнасып келе жатқан «Қазақ үні» газеті оқырманының жүрегінен жол тауып келеді.

Халықтың рухани байлығын арттыру бағытындағы еңбектеріңіз еселе берсін.

Сіздерге шығармашылық табыс, барлық бастамаларыңызға сәттілік тілеймін.

Құрметпен,
Шардара ауданының әкімі
Қ.Жолдыбай

«ҚАЗАҚ ҮНІН» ҚЫРҒЫЗДАР ДА СҮЙІП ОҚИДЫ



«Қазақ үні» гезитин, анын негиздөөчүсү Казыбек Иса досумду гезиттин 20 жылдык мааракелик салтанаты менен чын ыкласымдан куттуктайм.

Элдин көйгөйүн чагылдырган бул басылманын баскан жолу байсалдуу болсун, «Қазақ үні» бир эле Казакстанда эмес, Кыргызстанда да эндоумдуу гезит, болбоду дегенде гезиттин сайтындагы макала-

ларды сүйүп окуйбуз жана анын авторлоруна суктанабыз, баа беребиз! Бир тууган эки элдин ертеңки жаркын келечеги үчүн астейдил аракет жасай бере турганыңыздарга терең ишенем! Бар болу, бир болулу!

Урматым менен,
Марк-Абай ААМАТОВ,
Кыргыз Республикасынын
Эл акыны

ЕЛ ОҚИТЫН САНАУЛЫ БАСЫЛЫМНЫҢ БАСЫНДА «ҚАЗАҚ ҮНІ» ТҮР

Қазір кітап оқуды ұмытып, толығымен ҰЯЛЫға көшкен жұрт кез келген газетті оқуға да құлықсыз. Санаулы ғана басылым болмаса. Сол санаулының санатында, әрине, ең бірінші болып «ҚАЗАҚ ҮНІ» тұр. «Егемен Қазақстан» енді-енді ғана жалпықазақтық газетке айналып келеді. Қазақта «Бітер істің басына – жақсы келер қасына» деген дуалы дауалы сөз екеуіне бірдей қатысты. Алла жарылқасын! Батылдық, мықтылық, әуектілік, қарымдылық, ауқымдылық, турашылдық әлі күнге біраз газеттерімізде жетпей жатыр.



Өкініштісі де соны. 20 жылдан бері талай басылымның үні өшіп, талай жанбай жатып өшті емес пе? Ал «Қазақ үні» керісінше керегесін кенге жайып келеді. Ұлттық басылым атына лайық болу-үлкен абырой!!! Қазақтың Даласын атып, қаласын шаң-қоқыстан қағып-сілкіп, баласын атқа қонуға атсалыса бер, айналайын, «Қазақ үні»! Абай рухы, Абайы бар қазақ жұрты өздеріңмен қанаттас, қабаттас әрдайым!

Исраил САПАРБАЙ,
Платиналы «Тарлан» сыйлығының лауреаты

РУХАНИ БАЙЛЫҚҚА ТОЛЫ ГАЗЕТ

Құрметті Қазыбек Иса!

Сізді бауырлас Қазақстанның көркем-әдеби және белгілі қоғам қайраткері ретінде танымыз. Өзіңіз құрылтайшылық ететін «Қазақ үні» газетінің 20 жылдық мерейтойымен шын жүректен құттықтаймын. Сізге және газеттің барша қызметкерлеріне шалқар шабыт және сәттілік тілеймін!

«Қазақ үні» газеті мен qazaquni.kz интернет сайты қазақ тілінің, қазақ мәдени мұрасының сонымен қатар, барша түркітілдес мемлекеттер мен ұлттардың мүдделерін және ортақ құндылықтарын қорғау жолында, ұтымды ұсыныстарын ортаға қойған



өткені рухани байлыққа толы басылым.

«Қазақ үні» газеті мен сайты Әзірбайжанның үнін қазақ қоғамына жеткізу мінберіне айналды. Сіз көркем өнердің кереметін және журналистиканың адалдық қағидасын бір арнаға келтірген қазақ зиялысының бірісіз.

Сізді құттықтаймын, сәттілік тілеймін!

Бауырлас Қазақстанның мемлекеттің туы мен Сіздің жазу байрағыңыз биіктерден желбіресін!

Сәлеммен-құрметпен,
Әкбәр ҚОШАЛЫ,
Халықаралық «Алаш» әдеби сыйлығының лауреаты

ҚАЗАҚТЫҢ МҮДДЕСІН ҚОРҒАҒАН «ҚАЗАҚ ҮНІ»

«Қазақ үні» газетінің 20 жылдық мерейтойымен құттықтаймын! «Қазақ» – киелі сөз. Сондықтан да қазақтың атынан сөз айту кезкелгеннің қолынан келе бермейді. «Қазақ үні» осы бір ауыр міндетті абыроймен атқарып, ұлттың құрметіне бөленіп келеді. Қазақтың ұлттық мүддесіне



адал қызмет етіп келе жатқан «Қазақ үнінің» ұжымына мықты денсаулық, шығармашылық табыс тілеймін, мәртебелерің артып, халықтың құрметіне бөлене беріңдер.

Дандай ЫСҚАҚ,
филология ғылымы докторы, профессор

«НҰР ЖОЛЫ» КЕДЕН БЕКЕТІНДЕГІ ЖАҒДАЙ ДЕПУТАТТАР НАЗАРЫНДА

АЗАТ ПЕРУАШЕВТИҢ ПРЕМЬЕР-МИНИСТРДІҢ БІРІНШІ ОРЫНБАСАРЫ А.СМАЙЫЛОВҚА
«НҰР ЖОЛЫ» КЕДЕНІНДЕГІ ЖАҒДАЙҒА ҚАТЫСТЫ ҮНДЕУІ

Құрметті Әлихан Асқанұлы!

16 тамызда кәсіпкерлердің ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты ретінде маған келіп түскен өтініші бойынша Алматы облысындағы қазақ-қытай шекарасындағы «Нұр жолы» кеден бекетіне барып қайттым.

Сыртқы экономикалық қызметтің қатысушылары-кәсіпкерлер хабарлағандай, бекет алдында 50 шақырымға созылған 2,5 мың жүк көлігінің кезегі қалыптасқан, кейбір жүк көліктерінің кезекте тұрғанына 40 күннен асқан. Жүк көлігінің жүргізушілері жол полициясы қызметкерлерінің ішінде «көмектесіп» жіберетіндер туралы айтты, кезектен бұрын өткізуге «көмектескені» үшін олардың заңсыз «бағасы» 1-3 мың АҚШ долларын құрайды.

Аудан әкімшілігі мен кеден бекетінің басшыларымен кездесу барысында олар мәселені шешуге тырысқанымен, коронавируске байланысты Қытай жағының шектеулері, отандық бақылау органдарының іс-қимылы, оның ішінде жол полициясы мен көлік бақылау қызметінің, жүк көлігі жүргізушілерінің орынды ашулары сынды көптеген мәселелер қордаланып қалғаны анықталды.

Қордаланған бірнеше мәселе үкімет деңгейінде шешуді қажет етеді. Оның ішінде:

- Қытай жағымен қосымша өткізу бекеттерін ашу жөнінде келісімдерге қол жеткізу (алдымен Қалжат, сондай-ақ, Бақты және Майқапшағай бекеттері),

Қытай жағынан тауарларды қоймаларға жеткізуді жылдамдату;

- Қытай жағынан «Евро-Транзит» аумағына (осы СВХ күшімен) жүкті бірмезгілде тасымалдауды және олар жүк көліктеріне тиелп Қытай жағына кірместен ұйымдастыруды;

- ҚТЖ және МЦПС мүмкіндіктерін іске қосу (Құрғақ айлағы, Достық);

- «Нұр жолы» бекеті жұмысының ашықтығы үшін электрондық кезек енгізуді.

Кәсіпкерлер «көмектесіп» жіберетіндердің заңсыз әрекетін тыюға ерекше назар аударуды сұрайды. Жүк көлігі жүргізушілерінің айтуы бойынша күніне қытай жағына кезекте тұрған 50 жүк көліктің ішінен 5-10 көлік қана өтеді, ал қалғандарын жол полиция қызметкерлері кезектен тыс өткізеді.

Жүргізушілер, кезектен тыс жіберілетіндер арасында аудан әкімінің жанындағы штаб бекіткен (жылдам бұзылатын тауарлар, құрылыс салынып жатқан отандық кәсіпорындар үшін кіретін жүк тартқыштар) басты жүк тауарлары болуы мүмкін дейді, сонымен бірге, олар жемқорлық туралы да айтады. Олар басқалар кезегін 40 күн күтіп тұрғанда, кезексіз аптасына екі рет өтетін жүк көліктерінің нөмерлерін берді.

Кәсіпкерлер жергілікті ЖП қызметкерлеріне сенім білдірмейді және тәртіп орнату үшін басқа бөлімшелерді жіберуді сұрайды. Олардың айтуы бойынша, бұрын облыстан келген ішкі қауіпсіздік қызметкерлерінің өздері жемқорлық тізбегіне қосылған.



СЭҚ қатысушылары қалыптасқан жағдайға байланысты карантиндік аумақтан Алматыға дейін жүк көлігін жалдау (фракт) бағасының күрт өскенін, ол 3-4 мың доллардан 12-15 мың долларға жеткенін, Алматы базарларында халық жаппай қолданатын тауарлар, оның ішінде, балалар киім-кешегінің бағасы едәуір өскенін, әсіресе, оқу жылы, күзгі сауда маусымы басында халыққа ауыр тиетінін атап өтеді.

Шекарадағы мұндай кептелістер үшін қытайдың тауар жіберушілері емес, онсыз да табысы азайған ел азаматтары зардап шегетінін көрсетеді.

Жоғарыда айтылғандарға байланысты, құрметті Әлихан Асқанұлы, «Ақ жол» депутаттары фракциясының атынан Сізден тиісті ведомстволарға (ҚР Сыртқы істер министрлігіне, ҚР Ішкі істер министрлігіне, ҚР Қаржы министрлігіне, «ҚТЖ» ҰК» АҚ) қалыптасқан ахуалды шұғыл шешуге тапсырма беруді сұраймын.

Құрметпен, ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты, «Ақ жол» КДП парламенттік фракциясының басшысы А.Перуашев

«АҚ ЖОЛ» ҚАЗАҚ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ 100 ЖЫЛДЫҒЫНА ОРАЙ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БЕЙНЕКОНФЕРЕНЦИЯ ӨТКІЗДІ

«Ақ жол» Демократиялық партиясы Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Алаш» мәдениет және рухани даму институтымен бірлесіп, «Қазақ Республикасының 100 жылдығы және оның құрылуындағы Алаш қайраткерлерінің рөлі» атты халықаралық ғылыми бейнеконференция өткізді. Конференцияға партия төрағасы Азат Перуашев, «Алаш» мәдениет және рухани жаңғыру институтының директоры Сұлтан Хан Аққұлы, Мәжіліс депутаттары, шетелдік және отандық алаштанушы ғалымдар мен қоғам қайраткерлері қатысты.



жолындағы қызметі және қазіргі тәуелсіз Қазақстан үшін маңызы жан-жақты талқыланды. Талқылау барысында сөз сөйлегендер бұл атаулы датаның ел тарихындағы алатын орны, жекелеген қайраткерлердің сіңірген еңбегі және оларды ел жадында сақтау мәселелері жөнінде қызу пікір алмасты.

Ғалымдар мен «Ақ жол» депутаттарының пікірінше, 1920 жылы Қазақ автономиялық Республикасының құрылуы — Ресен үкіметінің «сыйлығы», немесе «қайырымдылығы» емес. Керісінше, біраз жылдар бойы өз елінің азаттығы үшін күрескен Алаш арыстары большевиктік билікті қазақ халқының мүддесімен санасуға мәжбүр етті. Яғни, Қазақ Республикасының пайда болғанының басты себебі — Алаш көсемдері жариялаған қазақ елінің қайсарлығы, өр рухы, ұлттық ұстанымдары.

Осындай көзқарасты тіпті

отандық емес Ресей профессоры Виктор Козодой жария етті.

Осылай, «Алаш» автономиясы мен Қазақ КАСР еліміздің Тәуелсіздігіне жол салды дегуге толық негіз бар деп, шешті конференцияға қатысушылар.

Бүгінгі жиынға қатысқандар Белоруссияда болып жатқан оқиғаларға назар аударып, мемлекетіміздің Тәуелсіздігін ерекше бағалау мен қолдауға шақырды.

Конференцияға жиналған қауым барлық ұсыныстарды ескере отырып, қазақ мемлекеттілігінің қалыптасуындағы маңызды белес болып саналатын Қазақ Республикасының құрылуы мен ХХ ғасырдың басындағы қоғамдық-саяси жағдайларды теренірек зерттей түсу қажет деген ұйғарымға келді.

Конференцияда жасалған ғылыми баяндамалар жеке жинақ түрінде жарық көретін болады.

qazaquni.kz

«НҰР ЖОЛЫ» БЕКЕТІНДЕГІ КЕЛЕҢСІЗДІКТЕР ЖОЙЫЛА БАСТАДЫ

«Нұр жолы» кеден бекетінде проблемаларды жою жұмыстары басталды. Бұл туралы Азат Перуашевқа қоңырау шалған ҚР Индустрия және инвестициялық даму министрінің орынбасары Берік Камалиев хабарлады. Вице-министр ҚР Премьер-Министрінің тапсырмасы бойынша «Нұр жолы» бекетіне барып, кедергілерді жою жұмыстарына кіріскен.

500-ден астам жүк көліктері кезектен алынып, темір жол арқылы тиеу үшін ҚТЖ-ның портына ауыстырылған. Сондай-ақ Қытайға кірмей уақытша сақтау қоймалары арқылы жеңілдету шаралары айтты. 1 қыркүйектен электрондық кезек іске қосылады. Оған дейін «итергіштердің» кезексіз өткізу жемқорлығын болдырмау мақсатында жүргізушілердің қатысуымен бастамашыл топ құрылды, «Қазавтожол» өткізу бекетіне жүк көліктерін тек осы топпен келісе отырып өткізу тапсырылды. Панфилов ауданының әкіміне барлық меморгандардың жұмысын үйлестіру өкілдігі берілді. Кәсіпкерлердің жол полициясының қызметін асыра пайдалану фактілері бойынша ІМ басшылығына басқа бөлімдер арқылы бақылауды күшейту жөнінде тапсырма берілді. Премьер-министр А.Мамин жағдайды бақылауда ұстап отыр.

Еске сала кетсек, Азат Перуашев 15 тамыз күні кәсіпкерлердің өтініші бойынша Алматы облысына қазақ-қытай шекарасында орналасқан «Нұр жолы» кеден бекетіне (бұрын Хорғоста тұрған) барып қайтты. Сыртқы экономикалық қызметтің қатысушылары кәсіпкерлер хабарлағандай, бекет алдында 50

шақырымға созылған 2,5 мың жүк көлігінің кезегі қалыптасқан, кейбір жүк көліктерінің кезекте тұрғанына 40 күннен асқан. Жүк көлігінің жүргізушілері жол полициясы қызметкерлерінің ішінде «көмектесіп» жіберетіндер кезектен бұрын өткізуге «көмектескені» үшін олардың заңсыз «бағасы» 1-3 мың АҚШ долларын құрайтынын айтқан болатын.

Жергілікті әкімшілік пен СЭҚ қатысушылары орталық деңгейде шешуді қажет ететін мәселелерді айтқан болатын. Қордаланған мәселелерді бірнеше бағыт бойынша, қытай жағымен қосымша өткізу бекеттерін ашу жөнінде келісуді, қытай жағынан қоймаларға тауарлардың тез жеткізілуін, Қазақстан жағында жүкті бірмезгілде (СВХ күштерімен) жүк көліктеріне тиеуді ұйымдастыруды, ҚТЖ және МЦПС мүмкіндіктерін іске қосуды, бекеттің ашық жұмысы үшін электрондық кезек енгізуді шұғыл шешу қажеттігі айтылған болатын. 20 тамызда Азат Перуашев «Ақ жол» партиясы атынан тиісті үндеуді Үкіметке жолдады.

«Ақ жол» Демократиялық партиясы өзінің сайлауалды бағдарламасын жүзеге асыру және өз сайлаушыларының мүдделерін қорғау жөніндегі жұмыстарды жалғастыруда.

Бала кезімізде ата-әжелерімізден қазақтың таңғажайып ертегілерін естіп өстік. Соның ішінде зәремізді зәр түбіне жіберетін жеті басты айдаһар туралы аса қорқынышты ертегі ұмытылмастай жадымызда жатталып қалыпты. Елден салық алып тұратын дүлей күш иесі, тойымсыз жалмауыз борандатып, дауылдатып келіп, алдын ала адамдардың дайындап қойған малын, кісісін тірідей жұтады. Әсіресе, қыздарды жалмайды екен. Тіпті, патшаның қызын да жеймін деп, жұрттың үрейін ұшырады. Айдаһар өзімен айқасқан ержүрек аңшыны да жұтып қояды. Батыр қырық құлаш семсерімен тажалдың ішін жарып шығып, жұртты азат етеді. Айдаһарды өлтіргенінің белгісі ретінде жалмауыздың жонынан таспа тіліп алады...

Жемқорлық бүкіл мемлекеттік аппаратты жайлай бастады. 2020 жылдың тек қана соңғы жеті айында 912 лауазымды жауапқа тартылған. Бұл өткен жылға осы кезеңмен салыстырған 11 пайыз жоғары» дегені сыбайлас жемқорлықтың әбден ушығып, бақылаудан шығып кеткенін көрсетеді.

— Сыбайлас жемқорлықтың себебі мен шарттарын жоймай онымен күресу, бұл — жел дирижонымен айқасу. Халық әлдебір шенеуніктің немесе басшының жай жауапкершілікке тартылғанын көріп қана қоймай, ол жұмыс істеген мемлекеттік мекемеде енді мұндай жағдайдың қайталанбайтынын дәлелдейтін түбегейлі өзгерістердің орын алғанына куә болуы керек. Әзірге мен мұндай кешенді және түбегейлі жұмысты көріп отырған жоқпын. Шенеуніктер шенбер жасап, бірінен кейін бірі ауысып жатыр. Ал жүйелі проблемалар шешілмеген күйі тұр, — деді Қасым-

яғни үкімет жоқ бізде. Олар халыққа қызмет көрсететін атқарушы емес, билеуші үкіметке айналып алған. Осы өткен жылдарда қоғам тарапынан қаншама ұтымды ұсыныстар мен құнды пікірлер айтылды. Солардың тым болмағанда жартысын ескеріп, іске асырғанда жемқорлық дәп мынандай деңгейде болмас еді. Енді ғана, мемлекет басшысы ауысқан соң халықтың пікіріне құлақ асатын үкімет құрмақпыз. Ал, ол туралы қоғамда айтқалы қай заман, қаншама уақыт босқа кетті. Сонда бұған дейінгі мемлекет басшысы халықтың үніне мүлдем назар аудармаған ба? Басты кемшіліктердің бірі, біздің үкімет халықтың ұсынысын тыңдауға мүлдем құлықсыз, барлық мәселені өз білгенінше шешіп, заң жобаларын дайындағанда өз ыңғайына қарай бұрмалап тұрады. Заңды талқылап мақұлдайтын депутаттарымыз да үкіметтің жетегінде кеткен, солардың айтқанынан шыға

санауға да келмейді. «Отставканы қабылдау немесе қабылдамау — бұл саяси қызметкерді қызметке тағайындаған адамның құзыреті» — деген заңдағы «қыстырманы» қалай түсінуге болады? Егер қылмыс жасаған қызметкер жоғарыдағы басшының туысқаны болса, оның отставкасын қабылдамай, керісінше қызметін өсіріп жіберуге мүмкіндік жасап тұрған жоқ па? Түрмеге камалып, Елбасынан кешірім сұраса жемқорды басынан сипап бостандыққа шығара салатын біздегі үрдіс те заңға қарағанда жоғары лауазымды жеке адамның құзыреті әлдеқайда мықты екенін көрсетеді. Осындай заңмен біз жемқорлыққа қарсы қалай күреспекшіміз?

Енді ең негізгі «Жемқорлықпен күрес неге нәтиже бермей жатыр?» деген сұраққа жауап іздеп көрелік. Біз бүкіл дүниежүзі жұртшылығы алдында демократиялық қоғам құрып жатырмыз деп айдай әлемге айқайлап жатырмыз. Ашығын

нұротандық министрлік тіркемейді, өйткені оларға қарсыластың түкке қажеті жоқ. Тым қатты кетіп бара жатса оларды сот арқылы эстремистік бағыттағы саяси ұйым деп ел аумағынан аластайды.

Билік басына келген партия өз бағдарламасында көрсеткендей халыққа адал қызмет етуге, өздеріне ғана емес, көпшілікке жайлы қоғамдық жүйені қалыптастыруға міндетті. Біз енуімізден сілтекейіміз ағып еліктейтін Батыста жәмі әлемдік тәжірибеде дәп солай. Өкінішке орай бізде олай емес, әп-әдемі бағдарламасы бар болғанмен керісінше жұмыс істейді. Бүгінгі әнгімемізге арқау болған тек қана жемқорлық жайын ғана алайықшы. Президент әкімшілігінен бастап, үкімет, әкімдік тағы басқа басты салаларда түгеліне жуығы отыз жыл бойы «Нұр Отан» партиясының өкілдері отырып келеді. Парламент құрамы да дәп солай. Олай болса олар неге жемқорлықты жоймайды. Жоймақ түгіл ұсталып жатқан жемқорлар дәп сол лауазымдылар емес пе? Сонда олар сыбайлас жемқорлықпен қалай күреспек? Жұрт алдында жалған ұранмен шығу жемқорлықпен күресу емес, адамдардың назарын аударып алдау ғана. Бір кезде «Нұр Отан» партиясының «Сыбайлас жемқорлыққа он мәрте күйрете сокқы» атты арнаулы бағдарламасы жарияланғанын білесіздер. Ол да халық күткендей нәтиже бермеді. Жалаң ұранмен айқайлап ештеңе бітіре алмайсың. Нақты іспен ғана мәселені шешуге болады. Ал, халық үшін қай партия басқарғаны маңызды емес, ең бастысы олар сенім артқан партия мен оның басшыларының бұқара мүддесі үшін жұмыс істегені керек. Басқа ештеңе емес!

Жылдар бойы жыры бітпеген жемқорлық әлі де талай жылғы әнгімеге арқау болатын түрі бар. Өйткені онымен күрес тым нәтижесіз жүргізілуде. Мемлекет басына жаңа басшының келуі жағдайды өзгерте ме деген үлкен сенім тудырды халық арасында. Ал, шын мәнінде билік сол халықтың өзіне сенім артқаны дұрыс болар еді. Мемлекеттің негізгі иесі халық екенін мойындайтын уақыт кетті. «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы» қосба — еліміздің стратегиялық дамуындағы негізгі басымдықтардың бірі. Бұл — менің берік ұстанымым және сайлауалды бағдарламада халыққа берген уәдем. Осы жұмыста ешқандай көзбояушылыққа, «бармақ басты, көз қысты» әрекеттерге жол берілмеуге тиіс. Талап қатаң болады» — деген Тоқаев жемқорлықпен шындап күресуге ниеті бар екенін көрсеткендей болды. Соңғы жемқорлыққа қарсы өткізілген кеңесте сенімді түрде айтылған мына бір сөзі көпшіліктің көңіліндегі күдік атты күлдің астында қалған үміт отын қайта тұтатқандай болды. Осындайда Тоқаевты сол бала кезде естіген ертегідегі өзін жұтып жіберген айдаһардың ішін жарып шығатын, жалмауыздың жонынан таспа тілетін ержүрек аңшыға ұқсатқымыз келеді. Сөйтіп қарапайым халықтың қанын сорып жатқан мына мыңдаған басы бар жемқорлық атты жалмауыздан құтқаратын батырды көргіміз келеді одан. Бұл бүкіл қазақтың араманы мен тілегі екенінде күмән жоқ. Бірақ жемқорлыққа жол беретін жүйені тас-талқан етіп қайта құратындай батырлық бүгінгі мемлекет басшысының қолынан келе қояр ма екен?..

ЖЕБЫРЛЕРДІҢ ЖОЛЫ ҚАШАН ЖАБЫЛАДЫ?

Келмеске кеткен бейқам балалық шақта естіген ертегіні несіне еске алып отыр дейтін боларсыздар. Ол ертегідегі оқиғаның шын мәнінде өмірде болған болмағаны, әрине белгісіз. Ал, бүгінгі күні жемқорлық деген жалмауыздың елімізді есінен тандырып, халықты қанап, қинап жатқаны — өзіміз басымыздан өткіріп отырған ащы шындық. Барлық саланы, бүкіл елді жайлаған жемқорлықтың қасында жеті басты айдаһарыңыздың өзі ойыншық болып қалды. Тәуелсіздік алған жылдардан, капиталистік қоғам құрып, нарықтық қатынастарды қалыптастырумен қатар кірген сыбайлас жемқорлық жыл емес, күн санап күшейіп барады, оның басының санынан жаңылысып қалды. Осы уақыт аралағында қаншама тойымсыз жемқорлар ұсталып түрмеге камалды. Солардың барлығы қолында билігі бар лауазымдылар — министрлер, облыс, қала әкімдері, түрлі саладағы басшылар мен олардың орынбасарлары. Бәрін айтпай-ақ, премьер-министр болған Серік Ахметов, министр Қуандық Бишімбаев, облыс әкімдері болған Болат Бақауов, Бергей Рысқалиев, Ерлан Арын, тағы басқалар сияқты жоғары лауазымдыларын атасақ та жетіп жатыр. Біздегі ұсталған жемқорлардың тізімін толық түгендеп шығудың өзі мүмкін емес. Ал ұсталмай, ұстауға мүлдем болмайтын, шексіз билікті иемденіп түйені түгімен жұтып жатқандары қаншама. Ұрлаған байлықтарын шетелге жасырып, халық есебінен жалғанды жалпағынан басып жүргендерге от та жоқ, сот та жоқ. Сыбайлас жемқорлық біздің қазақ қоғамының созылмалы сырқатына, айықпас дертінә айналды. Бұл туралы осы жақында ғана өткен сыбайлас жемқорлыққа қатысты кеңесте мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев та айтқанын білесіздер. «Өткен жылмен салыстырғанда жемқорлық әрекеттері үшін жауапқа тартылған лауазымды адамдардың саны 11 пайызға артқан. Оның ішінде екі бірдей облыс әкімінің іске шалынуы өте алаңдатарлық қауіпті жағдай.



Жомарт Тоқаев. Президенттің сөзінше, медицина саласындағы сыбайлас жемқорлықты тексеру және әшкерелеу жұмыстары пандемия шарықтау шегіне жетіп, дәрі жетпей жатқаннан кейін ғана басталған. Цифрландыру жүйесіндегі заң бұзушылықтар ондаған миллиард ақша шығындалғаннан кейін барып қозғалған. Бүгінде білім, жұмыспен камту және әлеуметтік нысандарға қыруар қаржы бөлініп жатыр. Оны ұрлау да сәйкесінше өсіп келеді. «Миллиардтаған қаржы қолды болып кеткеннен кейін, халыққа кінәлі адамдардың ұсталғаны туралы әдемі есеп бергеннің түкке де керекі жоқ. Бұл бағыттағы жұмысты түбірімен қайта құру керек деп санаймын» — деді мемлекет басшысы.

Соңғы ширек ғасырда елімізде жемқорлыққа қарсы күресеміз деп қаншама бағдарламалар мен жоспарлар жарияланды. Қырып-жойып жатырмыз дегенімізбен нақты нәтиже жоқ. Неге? Оның себептері көп. Бұл туралы қоғам белсенділері, белгілі сарапшылар мен білікті мамандардың пікірлері телеарналар мен мерзімді басылымдарда, әсіресе әлеуметтік желілерде тұрақты айтылып та, жазылып та жүр. Одан жойылып кеткен жемқорлықты көрмедік. Сонда не болды? Біріншіден, айтылған ұсыныстар мен пікірлерді құлағына қыстырып жатқан атқарушы билік,

алмайды. Осыған қарап билікке иеленген топ халықтан бөлініп, өз алдына жеке мемлекет болып алған ба деп қаласыз. Демек, қалың бұқара мүддесі үнемі ескерусіз қалып келеді деген сөз.

Еліміздің экономикасын күйретіп, халықтың әлеуметтік-тұрмыстық жағдайын құлдырату үшін сырттан әкеліп, қандық пиғылмен мәжбүрлі түрде, еркімізден тыс сыбайлас жемқорлықты бізге танып жатқан ешкім жоқ. Ашығын айтсақ, жемқорлықты өз қолымызбен өзіміз жасап отырмыз. Өйткені ол біреулерге пайда көру үшін ыңғайлы. Біреулер деп бүкпей-ақ қоялық, турасын айтсақ — билік басындағыларға. Оны біз айтпасақ та бүкіл халық біліп, көріп отыр және айтып та жатыр.

Былтыр қараша айында президент Қасым-Жомарт Тоқаев парламент ұсталған қызметкерлердің басшыларын да жауапқа тартатын заңға қол қойды. Занда көрсетілгендей министр, әкім секілді жоғары лауазымды басшылардың орынбасарлары жемқорлықпен, парламен ұсталса, кем дегенде отставкаға кетуге арыз жазуы тиіс болатын. Содан бері бір жылға жақын уақыт өтті, жемқор орынбасары үшін қызметтен өз еркімен кетуге арыз жазған басшыны көрдіңіз бе? Жоқ. Бар болса да ондайлар саусақпен

айтсақ, бұл қып-қызыл өтірік. Бұл тек өзге демократиялық мемлекеттер, халықаралық қауымдастықтар алдында көзбояушылық жасау ғана. Сөзіміз жалаң болмас үшін ол жағын да айта кетелік. Басқасын қылап қойғанда демократиялық қоғамның басты белгілерінің бірі — көппартиялық екені баршаға белгілі. Бұл бір жағынан алғанда дұрыс ұстаным. Өйткені жалғыздың үні шықпасы белгілі. Сондықтан адамдар ұжымдасып, партия құрып өз талап-тілектерін жоғары билікке жеткізе алады. Екіншіден, партия көп болса бір-бірінің кемшіліктерін көрсетіп, ортақ мүдде жолында өздерінің қоғамды дамытуға бағытталған ұтымды ұсыныстарын білдіре алады. Яғни, кез келген партияға оппозиция болғаны жөн. Қай партияның бағдарламасы халық көңілінен шықса сол партия сайлауда басым дауысқа ие болады деген сөз. Ал бізде ше? Ашығын айтайық, бізде бәрі керісінше. Елімізде оппозициялық партиялар жоқ. Бүгінгі Әділет министрлігі арқылы тіркелген ұжымдарды «Нұр Отан» партиясының филиалы деуге болады. Олардың біреуі де билік басында отыз жыл бойы тапжылмай отырған «Нұр Отан» партиясына сын айта алмайды. Сын айтса ертен өздерін тарқатып жіберетінін жақсы біледі. Ал, шыннайы оппозициялық партияларды

ЗАЧЕМ В ПРЕЗИДЕНТЫ БЕЛАРУСИ

Сегодня человечество переживает небывалые потрясения – всеобщую гибридную войну, включая в том числе биологическую, что видно по распространению пандемии... В самом деле, мы находимся в условиях биологической войны, притом эта война со многими неизвестными, которые и порождают панику среди населения и среди ...президентов.

Ведь закрытие границ диктует новые условия выживания – каждая страна надеется только на себя, производство, на свои ресурсы и кадры. Например, сейчас даже развитые страны ощутили большую зависимость от китайских поставок комплектующих изделий, сырья, готовой продукции, финансов и т.д. COVID-19 не только заражает и убивает людей, но и разрушает экономики многих стран, особенно тех, где были введены жесткие условия карантина. И экономика развитых стран заметно присела. В такой ситуации через определенное время богатые страны, корпорации, банки, фирмы станут еще богаче, а бедные – еще беднее. «Делатели денег» во все времена всегда были рады любым кризисам, чтобы из них извлечь свою выгоду. На таком фоне наш разговор пойдет о волнениях в Беларуси. О видимых и невидимых «нитях» международной политики и экономики рассуждает писатель и исследователь Торегали Казиев, автор книг «Акбулак – прародина скифских царей», «Сердце Мира», «Казах держал на плечах Небо», «Во главе Великой Сарматии», «Сапара Матенкызы – казахская Жанна д'Арк» и др.



ательства, приведшие к кризису, китайский фактор замалчивают, мол, их доля в белорусской экономике еще мала... А в США-то геополитике, уже не раз на практике обжегшиеся с Пекином в самых разных частях мира, с ходу рубят возможность создания «шелкового плацдарма», на начальном этапе, не давая китайцам укрепиться у восточных ворот в Западную Европу. И вот, при сжигании комплекса факторов, майданизация началась...

ТРИ ПУТИ ПЕРЕД БЕЛУРУССКИМ НАРОДОМ...

– **Какие прогнозы можете дать? Что ждет Беларусь?**

– Первый путь – продолжать жить с Лукашенко и быть в первой тройке стран СНГ, со всеми достижениями и недостатками.

Второй путь – влиться в Запад и постичь судьбу Украины.

Третий путь – дальнейшая интеграция с Россией в первую очередь с возвращением в обычный бесправный вымирающий российский регион, как многие регионы, вроде Псковской и др. областей, Сибири и Дальнего Востока – об этом в Интернете много материалов.

Ведь Россия в экономическом смысле почти 30 лет является самой большой сырьевой колонией развитого мира, откуда высасываются триллионы долларов, лучшие ученые, специалисты, а местные народы, включая и русский, как правило, ежегодно уменьшаются в численности. Честных союзнических отношений без поглощения союзников и переваривания их до забитого российского региона российский олигархо-бюрократический симбиоз просто не знает по своей природе. Если со своей страной поступают и путем «грабежа», вымарывают и дебилизацию» (это выражение российского экономиста М.Делягина), то союзников ожидает еще худшее, т.е. исчезновение.

КРИЗИС КОРЕЖИТ ВСЕ СТРАНЫ МИРА, ИЛИ СТРАСТИ ПО СЦЕНАРИЮ ЗАПАДА

– **Хотелось бы знать реальное соотношение сил в Беларуси...**

– Российский профессор А.Селиванов в большой статье «Белорусский кризис – очередной урок для России» показал примерную численность и структуру противников и сторонников курса действующего президента в населении Беларуси. А.Селиванов подсчитал, что «провокаторы, диверсанты, организаторы и финансисты из других стран, имеющих целью уничтожить действующую власть» – сотни человек. Идеиных противников режима – тысячи человек. Простые и наивные сторонники прозападного курса – 10-15% населения. Противники Лукашенко без идеологии, просто хотящие перемены – 10-20%. Сторонники курса Лукашенко – 60-70%.

– **Говорят ли в России о возможности цветной революции в Беларуси?**

точной Европе, поэтому решение Евросоюза по Беларуси было половинчатым.

– **Столько лет Запад терпел власть нынешнего президента этой страны, почему же цветная революция происходит именно сегодня?**

– Дело в том, что Беларусь сегодня стала становиться и «китайским плацдармом» мирного наступления на Западную Европу, с восточной стороны, тогда как Китай – главный стратегический соперник США!..

Ведь видно, что соответствующие кадры и меры для организации протестов давно были подготовлены, как, впрочем, и произошло здесь потрясение именно сегодня...

В этом смысле Беларусь повторяет судьбу Украины – пусковой момент украинской трагедии произошел также в момент, когда Китай стал подбирать ключи к украинскому черному и брался построить порт в Крыму – о том, как Янукович купился на те китайские инвестиции, можно прочесть в СМИ. Шелковый Путь реально подходил бы к Черному морю и, конечно, США такого не могли допустить, и дана была отмашка на исполнение плана по дербанизации Украины – плана, составленного за десятилетия до того, – прочтите З.Бжезинского и другие материалы, открыто печатавшиеся.

После киевского майдана китайцам на Украину путь был заказан, и они стали просачиваться в Беларусь, чтобы сделать ее своим плацдармом в прыжке в Европу с востока – со стороны Средиземного моря они позиции уже заняли.

В прошлом году Беларусь договорилась с Китаем о кредите в размере \$500 млн, чего не могла получить от России. В 2015 году Минск получил \$528,1 млн, в 2016-м – \$446,9 млн, в 2017-м – \$306,6 млн, в 2018-м – \$509,2



Парк высоких технологий в Минске



В СИТУАЦИЮ ВМЕШИВАЮТСЯ ВНЕШНИЕ СИЛЫ

– **Торегали Абдуллаулы, в чем специфика текущей ситуации в Беларуси?**

– Экономика и уровень жизни в Беларуси – в первой тройке снговских стран наряду с Россией и Казахстаном. И если учесть, что там нет нефти, газа и другого сырья, то живут белорусы за счет своего мастерства и упорного труда, развития промышленности и сельского хозяйства, науки, образования, медицины и социальных благ для всего населения. Например, начиная с 2005 года, функционирует Парк высоких технологий, и Беларусь называет Кремниевой и долиной Восточной Европы, разработки IT-компаний имеют мировой успех.

Не было за 30 лет никаких волнений и вот вдруг уже две недели страну сотрясают многотысячные митинги и забастовки, даже параллельные органы госуправления начали создавать и призывать действующего президента отдать власть обыкновенной домохозяйке, которая до этого никогда не занималась управлением и политикой!..

– **Что же случилось? Кому выгодно все это?**

– Внешне это выглядит так. 9 августа состоялись выборы президента, где по официальным данным, за Александра Лукашенко проголосовали 80% избирателей, а за Светлану Тихановскую 10%. И в тот же вечер начались митинги протеста, по всей видимости, заранее спланированные и тщательно подготовленные, где главным был посыл, что якобы победила Тихановская, а цифры при подсчете подтасованы властями.

На произошедших после этого событиях останавливаться не буду, они широко представлены в СМИ, скажу только, что страну лихорадит, общество раскалывается на противников и сторонников действующей власти.

И в ситуацию начинают открыто вмешиваться внешние силы, например, многие деятели Запада объявляют о неприязни итогов выборов в Беларуси, начали говорить о повторных выборах, передаче власти, предъявлять ультиматум и т.д. Обстановка накаляется, за многотысячными протестами чувствуется мастерски отработанная технология цветных революций, организация и значительные затраты финансов на стимулирование революционного процесса. Например, на днях Евросоюз заявил о готовности выделить €53 млн на оказание помощи гражданскому обществу Беларуси.

БЕЛАРУСЬ – ЗАЛОЖНИЦА ГИБРИДНЫХ ДРАЧЕК МИРОВЫХ ГИГАНТОВ...

– **Вы хотите сказать, что в Беларуси назревает цветная революция?! В разных странах за истекшие 10 лет произошло немало цветных революций, обычно организуемых внешними силами, и встает вопрос: почему выбор сегодня пал именно на Беларусь?**

– Ответ прост: на данный момент эта страна оказалась в скрещении интересов нескольких мировых гигантов, где каждый из этих гигантов тянет одеяло на себя. Во-первых, Беларусь является союзницей России, военного гиганта, чьи ядерные силы соизмеримы с таковыми в США.

Во-вторых, это единственная союзница России по линии Черное море – Балтийское море, так как остальные государства этой линии – Украина, Польша, прибалтийские страны – уже фактические члены коллективного Запада во главе с США.

И если вдруг Беларусь войдет в Запад, то уже ни одного союзника у России на западных границах не остается, и замыкается так называемый «санитарный кордон».

В то же время Германия и Франция опасаются, что может появиться горячая точка в Вос-

ПРОТАЛКИВАЮТ ДОМОХОЗЯЙКУ?



— Тот же А.Селиванов задается вопросом: «Ну, снимем Лукашенко, а что будет потом?»... И отвечает: будет так, как захотят западные олигархи. Это некоторые заинтересованные транснациональные и финансовые группы, которые сейчас вкладывают средства в запланированный ими мятеж и которые могут нередко действовать даже в обход «своих» западных государств. Которым не нужны белорусы, как не нужны были украинцы, а нужны заводы, земля, недра. И, конечно, в дележке захваченных богатств надеются поучаствовать те, кто изнутри раскачивает страну — революционеры желают стать миллионерами за счет уничтожения родной страны.

Надо подчеркнуть, что Европа и США в известной мере поддерживают Тихановскую, потому что она — не Лукашенко, и выполнит все предложения олигархов Запада. Тихановская находится в Литве, и ей уже диктуют условия и она сделает все, что ей скажут!

Недаром сейчас белорусские соседи сколачивают некий союз Польши, Украины, стран Прибалтики и приглашают туда Беларусь, дабы быть, так противостоит, американским противостоят, двум гигантам — Германии и России, это только маленький штришок для показа глубинных хитросплетений...

— **А, может, нет вообще прозападных политиков в Беларуси?**

— Как же нет, есть, например, министр иностранных дел Беларуси Владимир Макей.

— **В связи с событиями в Беларуси у нас много проводят сравнений с Казахстаном...**

— Давайте об уроках белорусского кризиса для Казахстана в следующий раз. Но можно поговорить об уроках для России.

Например, у профессора Селиванова есть такое: «Урок Белоруссии (для России) в главном — в необходимости поиска консенсуса между властью и патриотической активной частью населения, в консолидации власти и большинства народа, учета интересов большинства в конструировании настоящего и будущего страны».

Но он завершает свою статью на пессимистической ноте

утверждением, что российские властные структуры не способны сегодня сформулировать суверенные национальные цели и стратегии и задается опять вопросом: «Неужели Россия останется страной невыученных уроков?»...

А между тем в Хабаровске продолжаются многодневные массовые митинги протеста, а 20 августа случился казус с виднейшим оппозиционером А.Навальным — он попал в омскую больницу, развезжая по Сибири в связи с борьбой против коррупции. Как сообщили в СМИ, Навальный впал в кому. Его соратники считают, что политика отравили... Если информация об отравлении подтвердится, то возможны две версии причин, считает политконсультант Дмитрий Фетисов. По его мнению, заказать отравление политика мог «либо кто-то из представителей элиты, обиженной на него, либо внешние или внутренние игроки, желающие раскачки протеста в России».

— **Ну, видят все очень людей выходы на митинги в Беларуси — десятки тысяч! Это же говорит о том, что есть причины для недовольства...**

— Сегодня в каждой стране мира есть проблемы, и причины для недовольства, поскольку вся планета испытывает кризис — экономический, политический, моральный. Например, по мнению осведомленных лиц, рабочие мобилизованы для забастовок руководителями предприятий или иными фигурантами, которым Александр Лукашенко препятствовал в приватизации крупных промышленных гигантов.

Посмотрите на самую богатую и сильную страну мира — даже в США идут невиданные потрясения, там тоже идет давление на действующего президента, или вспомните многомесячные митинги желтых жилетов во Франции и т.д. Но это ядерные государства и им со стороны мало кто указывает, что государством применяется сила к тем, кто нарушает порядок, а небольшой по количеству населения и территории Беларуси



находится много указчиков — как им жить и кого выбирать во власть!

И Гонконг китайский давно бурлит тоже, в России что-то затевается...

К тому же пандемия добавила дополнительные рычаги воздействия. Удивительно, в некоторых странах народ упрекает свои власти за введение карантина, а в отдельных странах, наоборот, в том, что не ввели карантин.

— **Что тогда движет демонстрантами? Кем является Тихановская?**

— Часто в революциях люди хотят смены власти, но не дума-

ют кто придет взамен, а ведь это основной вопрос. В Беларуси тоже такой подход — лишь бы ушел Лукашенко. Но мало кто уйдет, зачем проталкивают домохозяйку.

Сама Тихановская заявляла, что будет президентом переходного периода, ее основная задача будет заключаться в том, чтобы организовать подготовку новых президентских выборов, на которых будет выбран новый президент Беларуси. В Кыргызстане тоже была фигура переходного периода — Роза Отунбаева, которая занимала этот пост в течение полутора лет. А за такой срок можно кардинально изменить страну, в том числе и в худшую сторону.

— **Какие есть еще подводные камни?**

— Есть еще несколько тонких моментов, о которых обычно почти не говорят многие эксперты, хотя материалы по ним есть в Интернете. Но эти моменты очень важны для понимания того, что на самом деле происходит в Беларуси и с Беларусью. Вот, многие СМИ причинами волнений видят пожелания части народа, ссылается на то, что вот население митингует, бастует, а власть, мол, не дает им митинговать и т.д.

А на поверхности для публи-

шенко так и говорил украинцам: «Вы не захотели защищать свою землю, отдали золотой полуостров, без единого выстрела!».. Ведь тогда украинские солдаты и офицеры хотели с оружием в руках защищать свою, как они считали, землю, но из Киева поступил приказ — сдаваться без боя!

— **Даже так?**

— В Интернете есть слова главы тогдашней Украины Турчинова, что на это его убедили властвующие представители США и Германии, фамилии называет!.. Перед ним и законный украинский президент Янукович отказался защищать Украину, т.е. это показывает, что Янукович и после его побеге Турчинов безропотно исполнили какие-то договоренности между определенными властвующими кругами Запада и России.

А сегодня белорусский президент оказался самостоятельным и показывает, что он будет защищать свою Родину с автоматом в руках, как Фидель Кастро — свою Кубу, как вьетнамцы, иранцы!..

— **Лукашенко проявил самостоятельность и в вопросах пандемии, не введя карантин, не смотря на рекомендации ВОЗ. Это могло повлиять на нынешнюю ситуацию в Беларуси?**

— Вполне возможно. Например, Батяка отказался и от кредита МВФ. «Что от нас требуют партнеры? Было заявлено о возможности предоставить Беларуси 940 млн долларов так называемого быстрого финансирования. Как решается этот вопрос? — ответил Лукашенко. — Появляются требования: вы, мол, в борьбе с коронавирусом в Беларуси делайте, как в Италии. Я не хочу, чтобы, не дай Бог, в Беларуси повторилось, как в Италии. У нас своя страна и своя ситуация. А МВФ продолжает требовать от нас: дайте карантин, изоляцию, комендантский час. Что за глупость? Мы ни под кого плясать не будем!» ([https://www.belta.by/president/view/lukashenko-on-navjazyvanii-dopuslovij-dlja-polucheniya-vneshnih-kreditov-my-ni-pod-kogo-pljatsat-ne-budem-395403-2020/?fbclid=IwAR1vZVbblzEvJFk3D05ybtXpNTPVdcD62snWKpeSltQW3gIohFAC0tGqd4](https://www.belta.by/president/view/lukashenko-on-navjazyvanii-dopuslovij-dlja-polucheniya-vneshnih-kreditov-my-ni-pod-kogo-pljatsat-ne-budem)). Но в самой Беларуси не замечают таких «нюансов», потому что там бушуют другие страсти — страсти по сценарию Запада.

— **И в заключение...**

— Говорят, что вот проходят же «мирные» митинги в Лондоне, Париже и т.д., и ничего особого не случается — так они мирно проходят — пока никто не поставил цели перевести митинги на кровавый ряд!.. Если же кто-то сильный поставит такую задачу, произойдет непоправимое. Выход — на Кубе, во Вьетнаме и в Иране руководители и народ были едины, умели защищать свою страну и никто их не победил. Президент Лукашенко поступает также, потому держится. Что будет дальше, посмотрим.

— **Торегали Абдуллаулы, большое спасибо за интересное интервью!**

— **Лукашенко появился в бронжилете и с автоматом... Этим он показывает, что будет защищать свою Родину до конца, тогда вопрос — кому показывает?**

— В первую очередь тем иностранным державам, которые хотели бы как можно полегче проглотить Беларусь и не поперхнуться, хоть олигархам союзной России, хоть «дружественному» Западу, с которым так пытаются наладить добрые отношения действующий президент... Защитили же свою свободу от гигантов маленькая Куба, Вьетнам, Иран!..

Во многих интервью Лука-



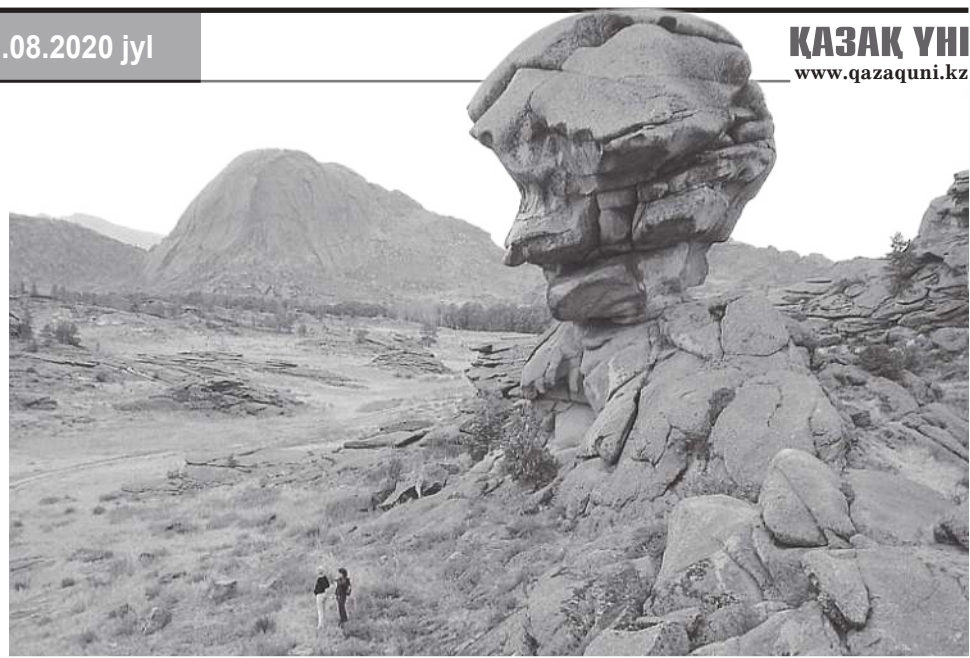
Қазақстан Республикасының тұңғыш Президенті, Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында «Біз – ұлан-ғайыр жері мен аса бай рухани тарихы бар елміз. Ұлы Даланың көз жеткізгісін кең-байтақ аумағы тарихта түрлі рөл атқарған» дегені аян. Авторымыз ұсынған төмендегі дүние осынау ойдың қисынды жалғасындай сезіледі.

Кереку жеріне жол түскен. Ұшы-қиырына көз жетпейтін шұбарала орманы мен өркеш-өркеш гранит шыңдары, аққу-қазы сұңқылдаған айдын көлдері мол салқар атырап. Бір рет көрген адамды қайта-қайта келуге ынтықтырып тұратын қасиетті өлке. Көкпеңбек. Керілген сылаң дала, жалбыз бен жусан иісі бұрқыраған арман мекен.

жүзге тарта бар-ау. Жағадағы құмдақты жалдай басып, қаптаған қайық тұсындағы жиырмалар шамасындағы екі жігітке тақалып келдік. Сапырылысқан қызыл-жасыл өмірге бір сәт шалқар көл бетінен көз тігуді жөн көріп едік.

– Иә, қал қалай? Қайықтарың қаншадан?
– Сағатына мың жарым теңге.
– Жүр онда. Біреуің серуендетіп келіңдер!
Мұрат пен Берік есімді жігіттер екен.

Ақырын ғана толқис тербелген айдын көл түп-тұнық. Еңкейсең, түбіндегі дүние түгел көрінеді. Ескекті шалқалап, құлаштай тартқан Берік елгезек, әңгімешіл бала болып шықты. Өзі белуардан жалаңаш. Балақтары түрүлі. Даңғырлай сөйлеп, жол бастаушы – гидтің міндетін де қоса атқарып келеді. Арғы қабаққа дейінгі аралық екі жарым шақырым дейді. Тереңдік – он бес метрдей.



БАЯНАУЫЛ баяулары

Шаңқай түс еді. Қарағанды – Омбы тас жолымен Баянауылға қарай жарыса жүйткіген автокөліктер, буалдыр сағым табанын жерге тигізбей, бір сәт құлдыраңдап ұшып бара жатқандай әсер туады. Бәрі де осынау қастерлі қоныстың ыстық құшағына жетіп жығылып, бір тамшы таңғы шықтай еріп кетуге асығатындай. Біз де жылмен бәсекелесіп, діндеген межеге қарай құстай заулап келеміз.

Бірақ не көрмеген өлке бұл. Сонау палеолит, мезолит замандарына немесе сақ пен ғұн дәуірлеріне тереңдемей-ақ, бергі Жоңғар хандығы тұсындағы оқиғаларға ой жүгіртсеңіз де, көз алдыңыздан небір сойқан қақтығыстар елесі жөңкіледі. Аймақтағы Шүршітқырған, Қалмаққырған дегендей жер атауларының өзі-ақ талай сырды аңдатпай ма. Әне, Абылай сұлтанның жағасына қазақтың атақты сардарларын түгел жинап, жоңғарды күйрете соғатын Сабындыкөл де көрінді. Жарықтық жуас, бұйра толқындары көбіктеніп, сол тарихи сәттерден мүлде кәперсіздей күйде лықси тербеліп жатыр. Өткерген күндерінің салмағын ауырсынғандай буырқана тебіреніп жатыр.

Бір кезде Керекудің керім таң самалымен Ертіс жағасына да жеттік. Дария тұсындағы биік «Керегедар» іргесін көруге көңіл құлайды. Кей жігіттер қалаға осы атауды ұсынып жүр. Алып өзеннің салқын лебі тез тондырды. Бірақ суық, таза ауа өкпе-қолқаңды қарып, дүр сілкіндіреді. Кернейлеткен «Екібастұз» кемесі саяхатшыларын лық толтырып алып, өрлей салып барады.

Құлқын сәріде қайда асығады екен. Көз алдыма «Ертіс мұхитқа құяды» деп еминетін жазушы Рамазан Тоқтаров ағамның кескіні келді. Одан, тобықтан су кешкен бейтаныс сұлу назар аударған. Жападан-жалғыз. Қолында – телефон. Естайға әлемде жоқ ән салдыратын хор қызындай Қорлығайын – Қорлан ару сіңлілерінің бірі екені сонадайдан-ақ байқалды. Тек қабағы қатыңқылау. Тілерсекке түскен қолаң шашы мен кең етегін жел тербеп, жиекте әлдекіммен сөйлескен күйі ерсілі-қарсылы жүр. Қайран Қорлан да мұңайды ма екен. Естай да егілді-ау!

Сұрасаң қыздың аты – Қорлығайын, Мағрұб қолға берді туған айын. Әуелде жазбағасын болмайды екен, Мақсатқа жете алмадым не қылайын!.. Саяхаттың «көкесі» Жасыбайда көрінеді. Қалада көп бөгелмей, заулатып осында тартқанбыз. Жайқын су алабының бергі бетіндегі жасыл шатқалда тіршілік қыз-қыз қайнап жатыр. Тола ел. Құмырсқаның илеуіндей ию-қию. У-шу музыка. Бұл думан күн сайын түннің бір уағына дейін жалғасатын секілді. Жыпырлаған демалыс үйлері мен дәмханадан көз сүрінді. Тауды сатылай иық тіресе, тығыз орналасқан жайлар, кемі, екі

– Табыстарың жақсы ма?

– О, болады! Жыл санап жақсарып келеді. Әсіресе, шетелдіктердің қолы ашық.

Сөйтсем, жағада қалған Мұрат екеуінің қарауында он бестей қайық, он велосипед бар екен. Ел тау мен орман арасындағы соқпақ жолдарда кәдімгі велосипед тепкені үшін де сағатына жеті жүз теңге төлейді. Бұларды әрқайсы, өстіп, маусым сайын бір миллион теңгеден аса пайда түсіреді. Мұртын балта шаппайды деген осы емес пе. Ал мұнда бұл іспен айналысатындар ондап саналады. Берік бауырымның айтуынша, жұрт «Екінші Швейцария» деп атайтын Баянаулаға жыл сайын ағылатын туристің саны бір мың жеті жүздей. Көбі сырттан. Тіпті, Ресей мен Украина, Белоруссияны былай қойып, сонау Америка, Жапониядан жететін меймандар да бар. Бәрі де Торайғыр, Біржанкөл, Жасыбайға соқпай кетпейді. Және бұл аймақта табиғаттың басқа да адам аяғы баспаған керемет жерлері жеткілікті.

Осы кезде төбемізден дүрілдеп тікүшақ заулап өтті. Көлемі орташа ғана. Ыңғайлы, сүйкімді көлік екен.

– Мынау не екен жүр?!

– Бұл да саяхатшыларды тасиды. Сағаты – он бес мың теңгеден. Бірақ әзірге сирек ұшып тұр.

– Е-е-е!

– Жергілікті басшыларымыз мұндағы туризмді жақсартуға шындап кірісіп жатқан сияқты. Жасыбайды біртіндеп «брэнд» жасамақшы. Жаңа демалыс үйлері қазірдің өзінде әлемдік стандартқа ұмтылады. Әкімшілік осындағы Спорт-сауықтыру кешенін жетілдіру үшін ғана жеті миллиард теңгедей инвестиция салыпты деп естиміз...

Иә, туристік кластерді дамытудың берері көп қой. Тұрғылықты елге де табыс көзі ашылады. Жұмыс орны көбейеді. Мысалы, қаптаған демалыс орнына күн сайын қаншама

азық-түлік керек. Әсіресе, нан, ет пен сүт, жеміс-жидек, көкөніс өнімдерімен жергілікті жұрттың өзі-ақ қамтамасыз етпей ме. Әр үйге қажетті түрлі сала қызметкерлері өз алдына.

Бір сағатта талай межені ендеп, көлмен бірге толқып, жағаға едәуір ой кешіп оралдық. Мұнда да сыңғырлай күлген бикештер сапшылық, бұлардан демалыс орындарының баршылығы туралы сыр тартамыз. Бәрі де қонақ үй бағасы қымбаттау, бізді шетелдік меймандарша қабылдайды, жергілікті елге аздаған жеңілдік жасалмай ма дегенді айтты. Одан соң түс-тұста өрт жиі шығады. Себебі, әркім тоғайдың әр жеріне тұра қалып кәуап пісіруге құмар. Көк түтіннен көз ашпаймыз. Ең бір қиыны – саяхатшылардың көбі лас, табиғатты қадірлемейді, дейді.

Қарсы беттегі қоршаулы қорымға соғып, тәу еттік. Мұнда ұрпақ келешегі жолында қан төккен небір арыстар жатыр. Көлдің өзі жоңғарлармен шай-қаста мерт болған Жасыбай батыр есімімен аталған ғой. Олжас ақынның атасы Ақытайұлы Сүлеймен де батыр бабасы Олжабайдың жанынан сая тапқан екен. Немересі басына тас қойыпты. Осындайда қасиетті жерлердің тек сырт көрінісіне тамсанып қайтатынымыз туралы ойлайсың. Әйтпесе, шын сұлулық мәні, тұңғыық тарих сыры сонау іште, түпкі тереңде-ау!..

Баянауылда Ақбет, Атбасы, Найзатас, Серкетас сынды алып құздар көп. Өлкенің «Аспан астындағы тас мұсқандар мұражайы» атануы да содан. Бұл сырдың арасындағы ең белгілісі – Қоңыр Әулие үңгірі шығар. Алла-тағаланың өзі жаратқан мешіт үйі делінетін осы мүйіс жайындағы аңыз да әртүрлі. Дені сонау Нұқ пайғамбар заманына барып тірелер еді. Ертеде осынау саңлауға әлдебір қасиетті қоңыр адам кіріп-шығып жүреді екен деген наным бар. Әлем оқымыстыларын таңырқатқан үңгір күдіреті Шоқаннан бастап Григорий Потанин, Адольф Янушкевич, Мәшһүр-Жүсіп Көпейұлын да талай

толғаныпты. Және бұлардың бәрі де осында келіп, төңіректі ұзақ аралаған адамдар. Әсіресе, поручик Шоқан Уәлиханов туған нағашысы, полковник Мұса Шормановтың шаңырағына соққан сапарында үңгірге арнайы ат басын тіреп, «Бұл, шынында да, Алланың нұры түскен жер екен!» деп таңырқайды. Айтса айтқандай-ақ:

– Мұнда Еңсегей бойлы ер Есімнің, әз Тәукенің, Қаз дауысты Қазыбек бидің, сондай-ақ сұлтан күнінде Абылайдың, Бұқар жыраудың келіп жүгінуі тегін емес. Бұл жөнінде біршама жазба деректер сақталған. Әсіресе, Мәшһүр-Жүсіп пен Әлкей Марғұлан еңбектерінен небір қызықты жәйттерді құйратамыз, – дейді Қазығали Сәтбаев та өзіннің ұстазы, профессор Михаил Усовты ертіп келіп қайтқанын айтады. Әулие үңгірінің тағзым етуші қауымға тигізетін шапағаты мол. Әсіресе, қасиетті қуыс «Ұлсызына үл берген, қызсызына қыз берген» деген даңқымен әйгіленген. Яғни, мұнда көбіне бір перзентке зар болған адамдар келіп түнейді. Эм олардың тілектері ылғи қабыл болып жатқаны байқалған. Мәселен, осы маңдағы Қарабұлақ елді-мекенінде дүниеге келген академик Әлкей Марғұланның өзі: «Кезінде мені әке-шешем құрбандық шалып, Қоңыр Әулиеден тілеп алған екен» деп жазады.

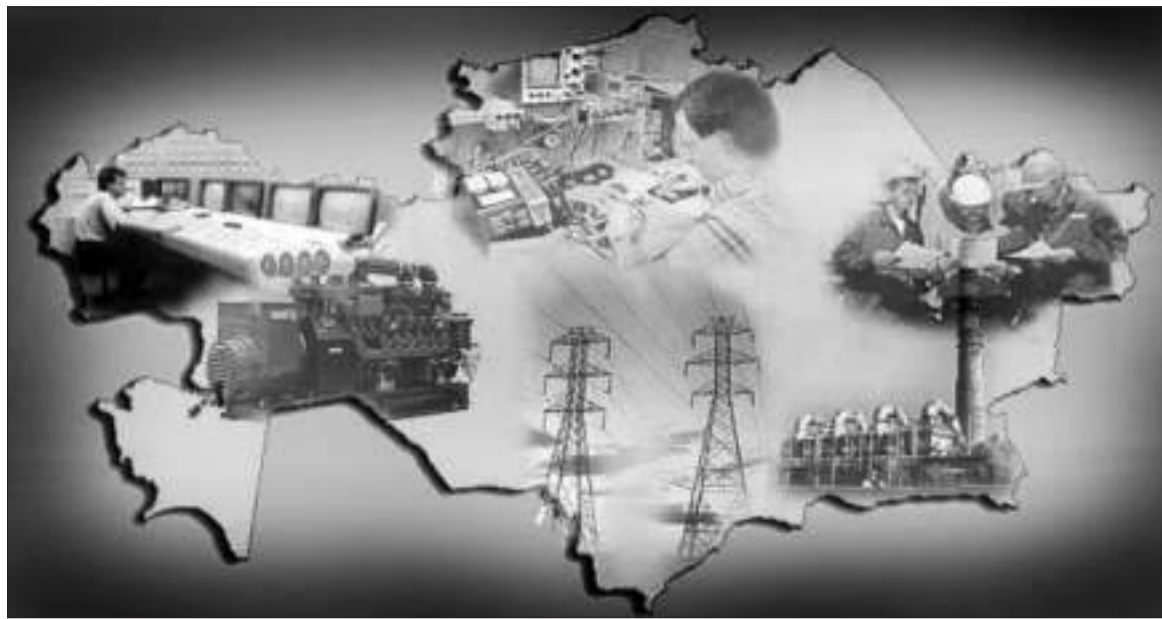
Әрине, мұнда саяхат құрып, қызығушылықпен келетіндер көп. Одан соң әркім ағзадағы жағымсыз энергиядан арылып, таза ауаға ұмтылады. Жаратқаннан дертке шипа, бойға қуат сурайды. Туған-туыс, бала-шаға-сына, ел-жұртқа бірлік-береке, шарапат тілейді.

Етекпен үңгірге дейін бір шақырымдай жаю көтерілесіз. Жартас әжептәуір тік. Біршама қиналуға тура келеді. Осының өзі қысынды сәтінде. Тылсыз күштер күдіретіне салмақ салып, ой қорыту жөн емес пе. Қуыс аузына жеткен соң қарақұрым кезекке тұрып, ендік басасыз. Үңгірдің ені – екі жарым метрдей. Биіктігі де екі найза бойындай бар-ау! Түпке дейін жиырма бес қадамдай және өрлейсіз. Іргедегі шағын тас шұңқырда су толып тұрады. Қабырға қорғалы соғғалы құйылатын табиғи ылғал. Соған қоңығалды шайып, тілек тілейсіз. Шыққаныңызда, өзіңізді бойдағы ауыр жүктен арылғандай, жеп-жеңіл сезінесіз.

Жиналған қауымның арасынан түрлі нәсіл өкілдерін байқадық. Этнограф, өлкетанушы Алтекеңнің сөзіне қарағанда, мұнда бір жазда жеті жүздей адам бас сұғады. Оның ішінде Қытайдан, Моңғолиядан, Оңтүстік Кореядан, Еуропа мемлекеттері мен АҚШ-тан да келіп жататын меймандар бар. Анда-санда өзіміздің үкімет адамдары, белгілі жазушылар мен ғалымдар да соғып тұратын көрінеді.

Аттанарда көңіл қобалжитын әдеті ғой. Мені де Алматыны қайта бетке алар тұста әлдебір қимастық қайта билегендей, жүйеде беймәлім ыстық толқын лықсиды. Дегенмен, «қашпақ болсаң зымырау керек», кең пейілмен қарсы алған ағайынмен тағы да құшақтаса қоштасып, келген жолмен кері зауладық. Әрбір сапардың өз бояуы бар. Санаңда түрлі әсер сапырылысып, көз алдыңнан сан қилы суреттер жүйткіді. Ұшқыр автокөлік те жер апшысын қуырып, аршындай салды.





Әр елдің экономикасының дамуы және болашағы оның энергетикалық жағдайына, мұнай, газ, уран т. б. табиғи байлығының мүмкіншілігіне байланысты болады. Шикізат көлемі жеткілікті болса, сол ел басқаларға қарағанда ұтымды жағдайға ие. Егер де сол мүмкіншіліктерін тиімді пайдаланса нәтижесінде халықтың әлеуметтік-тұрмыстық деңгейіне оң әсер ететіні де сөзсіз.

Қазақстан Кеңестер одағының кезінде алпауыт империяның шикізат қоймасы болғаны белгілі, өкінішке орай, сол келешексіз және құрдымға апаратын бағыттан әлемі. Тек қана шикізат өндіру – ең оңай және жеңіл уақытша күн көрістің, алдамшы көзбояушылықтың тәсілі екенін біріміз жақсы білеміз. Біз өзімізге өзіміз мәз болып, миллиондаған тонна, миллиардтаған баррель мұнайды немесе өзге де шикізатты өндіріп жатырмыз деп көкірегімізді ұрғанда алдымызға жан салмаймыз. Ал, ол қайда кетіп жатыр, одан қаншалықты пайда көріп жатырмыз, нәтижесінде еліміз қандай деңгейге көтеріліп, қандай тың жаңалықтар келіп жатқаны жайында бірен-саран кісілер білгенмен, көпшілік үшін құпия күйінде қалып келеді. Біз органикалық шикізаттың бүгін болмаса ертең, арғы күндері таусылатынын естен шығармауымыз керек. Болашақта әрі қарай қалай күн көреміз, сол тиынға кетіп жатқан шикізатты ертең жүз, мың есе қымбатқа қайтып сатып алмауымызға кім кепілдік бере алады? Осы бағытта біз бүгіндер қай жерге келдік, ертең және арғы күніміз не болмақ, соны ойлауымыз қажет.

Аталмыш саланың маманы және азамат ретінде мен осы сұрақтарға жауап беруге әрекет жасап көрейін. Қазақстан Республикасы, әзірше, экономикасы даму үстіндегі, бағыттары белгіленген, өзін өзі қамтамасыз ете алатын, табиғи шикізаттар жағынан бай, алпауыт мемлекеттердің бірі десек қателеспейміз. Біз жердің асты-үстіндегі жатқан барлық шикізатты өндіруді, көп болмаса да бірқатар өнім шағаруды үйрендік. Сол шикізаттық өнімдердің негізгі көлемі экспортқа шығарылады және ең арзан бағаменен. Ал шикізаттың бәрінен дайын өнім шықса бағасы әлдеқайда жоғары болатынын жақсы білесіздер. Өкінішке орай, тәуелсіздік алғалы, экономиканың бір-екі бағыттарында болмаса, біз ауыз толтырып айтатын үлкен өндірістерді іске қоса алмадық.

ҚАЗАҚ ЭНЕРГЕТИКАСЫНЫҢ БҮГІНІ МЕН БОЛАШАҒЫ



Мақсұт ОРДАБАЕВ,
инженер-электрик,
ТМД-ның, ҚР еңбегі
сіңірген энергетигі

Өндірістік бағыттағы сұранысқа ие түрлі өнім шығаратын тиімді экономиканы құра алмадық, бұл айтпасақ та түсінікті. Біздің бюджет сол шикізатты сатуға тәуелді күйінде қалып отыр. Сол себепті біздегі әлеуметтік-тұрмыстық ахуал, денсаулық, білім беру, мәдениет, қауіпсіздік тағы басқа салалар шикізаттың әлем деңгейіндегі мұнайдың бағасына тікелей тәуелді. Стратегиялық тұрғыдан маңызды, қысқа және ұзақ мерзімді үкіметтің жылдар бойы қабылданған бағдарламалары өкінінішке орай, ешқашан толық, өз деңгейінде орындалған емес. Ал, оған қыруар қаржы шығындалды. Дегенмен уақыты келген кезде еліміздегі экономиканың дамуына жауапты кісілер жаңа технологияның келмегеніне, инновацияның дамымағанына жауап береді ғой деп үміттенем. Ал енді әрі қарай не істеу керек, қандай бағыт тиімді, алпауыт технологиялары дамыған елдерге қалай жетеміз? Олар соңғы бірнеше онжылдықта бізден озып кеткенін білесіздер. Осыған орай еліміздегі экономиканы әртарапандыру мәселелерін әлем деңгейіне қайтсеу жеткіземіз деген заңды сұрақ туады. Осы арада мен ерекше көрсетейін деген сала ол – жалпы энергетиканың негізгі тармағы электроэнергетиканы дамыту іс-шаралары,

ертеңгі экономиканың драйвері, әртараптың дағдарудың жаңа технологиялық дамуының негізгі бағыты деп айтар едім. Бізде «жасыл экономиканың» концепциясы қабылданды, нақтылап айтқанда ол «жасыл энергетика». Оның ішіндегі бірінші қадам ол үлкен қарқынмен жүргізетін баламалы энергетиканың дамуы. Бүгінгі күні бірнеше жобалар Түркістан, Алматы, Жамбыл, Шығыс Қазақстан облыстарында іске асырылды. Атап айтқанда, Түркістан облысы Қазығұрт ауданында Өгем өзенінің орта ағымында су электростанция қаскады (бірнеше) алдынала жобалау (ПредТЭО) жұмыстары басталды. Сол сияқты, осы облыста Аксу, Арыс, Сайрамсу, Қасқасу өзендердің бойында бірнеше жобалар, Отырарда қуаты 50 Мвт КЭС (күн эл.станция) салынып жатыр. 2019 жылы тамыз айында Сайрамсу өзенінің жағасында ШГЭС «Кенес-1» 2,5 Мвт (жобасы 3,75) іске қосылды, қосымша ШГЭС «Кенес-2» жобалау жұмыстары басталды. Бүгінде баламалы энергетикаға байланысты керекті қысқа, орта, ұзақ мерзімге арналған барлық Заң, заңнамалық актылар бар, бағдарламалар да жасалған. Қазақстан бойынша осы бағытта жасайтын мүмкіншіліктер жеткілікті екені белгілі. Атап айтсақ, біздің елде электр қуатының 70% көмір пайдаланатын станцияларда өндіріледі, ал бұл жағдай экологияға қалай әсер ететіні бәріміз жақсы білеміз. Қазақстанда жоба бойынша 20000 Мвт электр қуатының 15000 Мвт тұтынылады. Әрине бұл қуат мөлшері кәзірге жеткілікті. Егер ертеңімізді ойлайтын болсақ міндетті түрде органикалық шикізаттардың шексіз емес екенін түсінуіміз керек. Осы жерде келер ұрпаққа не қалдырамыз деген сұрақ туады. Сол үшін кәзіргі энергетикалық жүйені баламалы қуат өндіруге бет бұрғызғанымыз абзал. Мысалы, желмен өндіретін қуаттың Қазақстан бойынша әлеуеті 92 млрд.квтс/ж. Ал

өзендерден өндіретін электр қуатының әлеуеті 62 млрд.квтс/ж., сондай-ақ күн сәулесімен өндіретін қуаттың көлемі де сол шамада, әсіресе оңтүстік өңірде. Есесіне жел қуаты мүмкіндігі батыс-солтүстік аймақтарда жеткілікті.

2009 жылы «Жанартылатын энергия көздерін пайдалану туралы» Қазақстан Республикасының Заңы қаржы көрді, кейін заңды іске асыруға байланысты бірнеше заңнамалық актілер қабылданды. Атап айтқанда Қазақстанның «жасыл энергетикаға» көшуі нақты индикаторлармен белгіленіп 2030 жылға 10%, ал 2050 жылға ЖЭК (жанартылған энергия көздері) не жеткізуіміз керек. Кәзіргі уақытта ЖЭК көлемі жалпы өндіретін электр қуатының 2,3 % құрайды. Энергетика Министрлігі Заңға байланысты бірқатар шараларды іске асырып жатқанын атап өткен жөн. Айталық өндірілген электр қуатын белгіленген тарифпен және аукционнан сатыры алу, ҚЕАО (қаржы есеп айрысу

пайдалы, ұтымды жақтары жайында сауатты, тиісті мамандар түсіндіру жұмыстарын жүргізген жоқ. Егер нақты ақпараттар берілсе, атомның қажеттілігі мен маңыздылығы айтылса халық қолдау көрсетеді ғой деп ойлаймын. Оның бергі жағында, басқасын айтпағанда көршілес Өзбекстан бұл мәселеде бізден алға шығып, құрылыстарын ұстап жатыр. Сондай-ақ Белоруссия Островец атом станцияларының бірінші блогын іске қосып қойды.

Ал енді, үшінші ең күрделі мәселе бұл энергия үнемдеу және оның тиімділігін арттыру. Мемлекет басшысы Қазақстан халқына жолдауларында энергия үнемдеу және оның тиімділігін арттыру саласында еліміздің жалпы ішкі өнімінің энергия сыйымдылығын 2020 жылға кем дегенде 25%-ға және 2050 жылға қарай кем дегенде 2 есе төмендету бойынша мақсат қойылған. Бүгінде Қазақстан ЖІӨ-нің (жалпы ішкі өнім) энергия сыйымдылығының көрсеткіші орташа әлемдік көрсеткіштермен салыстырғанда 2 есеге, ЭЫДҰ (экономикалық ынтымақтасу және даму ұйымы) елдерімен салыстырғанда 4 есе жоғары, ал ТМД елдері арасында 5 орында келеміз. Бұл мәселенің маңыздылығын, тиімділігін, экономикамыздың көрсеткіштерінің бірі екенін мойындай отырып келешекте дамыған әлем деңгейіндегі елдердің қатарына қосыламыз десек кәзірген бастап қолға алып шұғыл әрекеттерге кірісуіміз қажет. 2012 жылы 13-жәңарта «Энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру туралы» түбегейлі жаңа Заң қабылданды, оны іске асыру үшін қажетті нормативтік-құқықтық актілер бекітілді. Мемлекеттік энергетикалық тізілім түзілді, электр энергетикасы және энергия үнемдеуді дамыту институты құрылды, энергия тиімділігінің Қартасы жасалды, энергетикалық аудит, энергия сервистік шарттар жүйесі енгізілді. Бұдан да басқа керекті іс шаралар қолға алынып жатқанын атап өткеніміз жөн. Жоғарыдағы атап өткен бағыттар біздің экономикамыздың барлық салаларымен қамтынып; бюджеттік мекемелер, тұрғын-үй коммуналдық шаруашылығы, ауыл шаруашылығы, өнеркәсіп өндірістері құрылыс, транспорттың барлық түрлерін қамтиды. Қай саланы алмасаңыз да барлығы тиімді пайдалануды көздейді, ол нарықтың заңы. Әрине, мемлекет деңгейіндегі экономиканы әртарапандыру, осы бағыттағы технологиялық, инновациялық үдемелі қадамдардың керектігі, өңірлік саясат жүргізу, кадр дайындау шаралары бүгінгі күні кезек күттірмейтін өз шешімін күтіп тұрған күрделі мәселелер. Жоғарыдағы көрсетілген пікірлерімді қортындылай келе, менің ойымша, жалпы энергетика саласы келешекте, Қазақстан экономикасы, замануи жоғарғы технологиялық әлем алпауыттарымен терезесі тең болуы үшін өте маңызды шешуші орын алады деп айтар едім. Алға қойған мақсаттарға жету үшін біз бүгіннен бастап Еліміздің барлық өңірлерінде жанартылатын энергия көздерін көбейту, атом энергетикасының дамуын, сол бағытта атом станциясын салу, энергия үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру шараларын қамтамасыз етуіміз қажет деп санаймын.



сында «Жаһандық әлемдегі заманауи қазақстандық мәдениет» атты Қазақстанның мәдениеті мен әдебиетінің халықаралық форумы Сеулде, Лондонда, Берлинде және Нью-Йоркте өтті. Қазақ әдебиеті мен мәдениетінің әлемге танылуында зор маңызы бар бұл жоба халықаралық шараларды ұтымды ұйымдастырушы Үмітхан Мұналбаеваның іскер басшылығының арқасында нәтижелі болып, рухани көкжиегімізді кеңейте білді.

Мысалы, мен өзім қатысқан Американың Нью-Йорк қаласында өткен Қазақстан әдебиеті мен мәдениетінің

мәдениеті мәйекті екенін Америкада алып елге танытуға Тәуелсіз елімізде тұңғыш рет ресми қадам жасалды.

Үмітхан Дәуренбекқызы Ұлттық кітапхана қорын құнды дүниелермен еселей көбейтіп келеді. 2018 жылы Арменияда сақтаулы тұрған қазақ тарихынан сыр шертетін көне қыпшақ тіліндегі қолжазбалардың көшірмелерін алып келуге қол жеткізді.

ҚР Ұлттық академиялық кітапханасының басшысы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, қоғам қайраткері Үмітхан Мұналбаева еліміздегі кітапхана ісін бүгінгі заман талабына сай дамытуға зор еңбек сіңіріп келеді. Оның Қазақстандағы кітапхана ісіндегі кітапханалық педагогика саласының дамуына себін тигізетін бірден-бір оқу құралы болып саналатын «Кітапханалық педагогика» кітабының тұсау-кесері Бішкектегі ТМД мүше-мемлекеттердің шығармашылық және ғылыми зиялы қауымының XI форумында кесілді. Ал еліміз ЭКСПО өткізген 2017 жылы әлем кітапханалары басшыларының басын Астанада қосып, халықаралық келелі кеңес өткізілгені білеміз. Бұл Үмітхан Дәуренбекқызының әлемдік кітапханашылар арасындағы жоғары беделін көрсетсе керек.

Өткенде Ұлттық кітапханаға барып қалып едік, Үмітхан апайымыз кітапхананы аралатып көрсеткенде киелі кітап әлеміне кіріп кетіп, тылсым дүниеден тынайып, рухани байып шықтық. Алды әлемге әйгілі қаламгерлер кабинеттерінен қанаттанып, Ұлттық дәстүрлермен жабдықталған залдан Ұлы Даланың ұлағатын сезінесің. Адам қолымен жасалып, соңғы ғылыми технологиялық жетістіктермен көмкерілген Руханият ордасы рухынды биіктетіп жібереді.

Ұлттық кітапхана әлемді жайлаған індет кезінде де қасиетті міндетін орындап келеді. Ел түгел ұйқамақта отырғанда осы кітапхана тынбай жұмыс істей жатты. Төрт қабырғаға қамалған жұртты төрткүл әлеммен байланыстырып, көкжиегін кеңейтіп тұрған Ұлттық кітапхананың белгілі ұлт зиялылармен жасаған тағылымды да, тартымды бейне конференциялары мен тәлімді дәрістері болды.

Тегінде кез келген адам перзентіне тегін ат қоймайды. Өйткені, сәбиге азан шақырып, ат қойып жатқанда Алланың мейірі түсіп тұрады дейді. Үмітхан ханымның да атын ата-анасы тегін қоймаған екен, бүгінде әке-шеше үмітін ғана емес, Елдің Үмітін ақтап отырған ерге лайық қайраткер!

Қазақ әдебиеті мен мәдениеті жауһарларын жаһанға танытып жүрген Үмітхан Дәуренбекқызына үнемі Ақ жол тілеймін!

Қазыбек ИСА
«Қазақ үні»

АТЫНА САЙ ел үмітін ақтаған ҮМІТХАН

Қазір әлемді интернет билеген заман. Одан үйіңнен шықпай-ақ бәрін таба аласың. Сондықтан Астанада тұрса да, орталық кітапхананың қайда екенін білмейтін зиялыларымыз көп болатын. Ал қалай Ұлттық академиялық кітапхананың басшысы болып Үмітхан Мұналбаева келді, солай бұл мекеме мәдени-әдеби және ғылыми ордаға айналып шыға келді.



Содан бері Ұлттық кітапхананың тамырына қан жүгіріп, бұл жер тек мүлгіген кітапхана емес, Рухани жаңғыру ұясына айналып келеді. Күніне кемінде бір тағлымы мол тартымды шығармашылық жиын өтіп жатады.

Үмітхан Дәуренбекқызының қай кезде демалатынын ешкім білмейді. Үнемі қайнаған жұмыс үстінде жүреді. Бүгін Астанада Ұлттық академиялық кітапхананың «Латын графикасы» залын ашып жатса, ертеңіне Парижде француздарды өткен ғасырдағы қазақтың латын әліпбиімен таныстырып, ЮНЕСКО штаб-пәтерінде қазақ жазушылары кітаптарының көрмесін өткізіп жатады. Одан кейін Токиода Қазақстанның мәдениеті мен әдебиеті орталығының тұсау-кесерін өткізіп, жапондармен жақын ағайындарындай араласып жүргенін көріп қаласын. Иә, бұл жәй көтермелеу үшін айтылып жатқан сөз емес. Қазір әлемнің 32 еліндегі кітапханаларда Қазақстан әдебиеті мен мәдениеті орталықтары бар.

Қайнаған қызу тірлік, әлем мәдениетімен тығыз байланыстан бір ғана мысал келтіре кетейік. Өткен жылы Астанаға сонау Лондоннан келген Бри-тан жазушысы, белгілі журна-

лист, Оксфорд университетінің профессоры Ник Филдинг алдымен Ұлттық академиялық кітапханаға ат басын бұрды. Шетел жазушысымен өткен кездесуді Ұлттық академиялық кітапханасының басшысы Үмітхан Мұналбаеваның өзі жүргізіп, жазушының Қазақстан туралы жазылған еңбектерін оқырман қауымға таныстырды.

Ұлттық академиялық кітапханада осыдан екі-үш жыл бұрын Үмітхан Дәуренбекқызының сұрауымен мен де көрнекті жазушы, кинодраматург, Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері Смағұл Елубайдың 70 жылдық мерейтойына арналған «Тұғыры биік тұлға» деген шығармашылық кешін жүргіздім. Шара аясында Қазақстанның Түркиядағы елшілігінің тікелей қолдауымен каламгердің түрік тілінде басылған «Ақ боз үй» романы мен әйгілі жазушы Әбіш Кекілбайдың «Аңыздың ақыры» романының ағылшынша аударылған кітабының тұсау-кесері болды.

2018 жылы күзде Рухани жаңғыру бағдарламасының ая-

форумы «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында сәтті ұйымдастырылған, елдің атын танытқан еларалық ерекше шара ретінде есте қалды. Мен өзім де қаламгерлермен бірге Рухани жаңғыру мен қазақ-американ әдебиеті қатынастарына байланысты баяндама жасадым.

Америкадағы бұл форумның негізгі бастауы сонау өткен ғасырда 1961 жылы заңғар жазушымыз Мұхтар Әуезовтің Нью-Йорк қаласына келген заманында жатқаны анық. Әрине, ол кезде америкалықтармен әдеби-мәдени байланыстың ауқымы мұндай көлемді болған жоқ.

Енді міне, ұлы жазушылар Мұхтар Әуезов пен Джеқ Лондоннан басталған әдеби-мәдени байланыс 47 жылдан соң қайта жаңғыра бастады деуге болады. Мұндай рухани байланыстан соң рухы күшті шығармалар, «Ақ азудай» аулы, «Көксеректей» көркем дүниелер көбейе береді деп сенеміз.

Қысқаша айтқанда, бұл форумның маңызы – Ұлы Даланың бүгінгі бейнесіндегі Қазақ елінің әдебиеті көркем,

ҚАЗАҚТЫҢ МҰҢЫ МЕН ШЫНДЫҚТЫҢ ЖЫРЫ - «ҚАЗАҚ ҮНІ» ГАЗЕТІНЕ ЖАЗЫЛЫҢЫЗДАР!

ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСІ – 65380

«Қазпошта» арқылы жазылу бағасы:

1 ай	қала	379,24	3 ай	қала	1137,72
1 ай	ауыл/аудан	397,86	3 ай	ауыл/аудан	1193,58

6 ай	қала	2275,44	12 ай	қала	4550,88
6 ай	ауыл/аудан	2387,16	12 ай	ауыл/аудан	4774,32

Меншік иесі:
«Қазақ үні» ЖШС
ҚАЗАҚ ҮНІ

Президент –
Редакторлар кеңесінің төрағасы –
Қазыбек ИСА

Бас редактор – Құлтілеу МҰҚАШ

Бас редактордың бірінші орынбасары –
Зейнолла АБАЖАН

Бас редактордың орынбасары –
Азамат ТАСҚАРАҰЛЫ

Жауапты хатшы – Гүлмира САДЫҚ

Бөлім редакторлары:

Дастан ЕЛДЕС (орыс редакциясы)

Айнұр АХМЕТ (мәдениет)

Нұржан АСАН (көркемдеуші)

АЙМАҚТАҒЫ ТІЛШІЛЕР:

Астана тілшілер қосыны:

Азамат ТАСҚАРАҰЛЫ

(8-702-931-89-86)

Жасұлан ИСА

(8-776-120-19-72)

Ақмола облысы:

Бақыт СМАҒҰЛ (8-701-626-77-66)

Арқалық қаласы:

Нұрсұлтан НҮРМАН

(8-702-688-84-87)

Алматы облысы:

Айтақын БҰЛҒАҚ (8-702-239-62-99)

Мәди ИСЛАМ (8-775-119-12-13)

Мырзағали НҮРСЕЙІТ (8-701-771-6496)

Қанат БІРЖАНСАЛ (8-775-323-0850)

Батыс Қазақстан облысы:

Қажымұқан ҒАБДОЛЛА

(8-701-111-61-05)

Жезқазған қаласы:

Жанат АСАНҚАЛИ

(8-702-384-12-00, 8-707-261-20-98)

Сәтбаев қаласы:

Абдолла ДАСТАН

(8-71063) 7-20-97, 8-777-302-46-79)

Қарағанды облысы:

Ахметқали ХАЛЕНОВ (8-701-450-30-18)

Қостанай облысы:

Төлен РАМАЗАНҰЛЫ (8-701-174-06-70)

Семей қаласы:

Рахат АЛТАЙ

(8-775-998-15-39)

Маңғыстау облысы:

Сағындық РЗАХМЕТ (8-775-379-84-88)

Түркістан облысы:

Әбдіғалпал АЙДАР

(8-702-475-75-66, 8-771-390-73-75)

Асылхан ӘЛІ (8-701-626-88-32)

Түркістан қаласы:

Әтіргүл ТӘШІМ (8-702-489-47-23)

Атқарушы директор –

Қаныш ЖАРЫЛҚАСЫН

Тарату бөлімі:

Астанада:

Жасұлан ИСА

(8-776-120-19-72)

Шымкентте:

Мүтән ИСМАЙЫЛ (8-701-692-1340),

Астанада «Алты Алаш» (87015728847)

дүңгіршіктерінде сатылады

Газет ҚР Мәдениет және Ақпарат

министрлігінде 19. 12. 2012 жылы тіркелген.

Күллік №13976-Г (Алғашқы күллік

№1270-Г, 01. 08. 2000 жыл).

Автордың пікірі мен редакция көзқа-

расы сәйкес келе бермейтінін ескертеміз.

Қолжазбалар өңделеді және қайта-

рылмайды.

Жарнама мәтініне жарнама беруші жауап

береді.

Газеттен көшіріліп басылса, сілтеме жа-

салыу шарт.

Газетте «Қазақпараттың» материалдары

пайдаланылды.

Газет «Қазақ үні» компьютер

орталығында беттелді

АЙЛЫҚ ТАРАЛЫМЫ – 60 400

ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСІ – 65380

Редакцияның мекен-жайы:

050006, Алматы қаласы, Қалқаман-3

ықшамауданы, С. Сейітов көшесі, 11 үй

Байланыс телефоны:

8 (727) 398-57-31

E-mail: qazaquni2000@gmail.com

www. qazaquni. kz

Кезекші редактор –

Дастан ЕЛДЕС

ТОО «Қазақ үні»

БИН 000540006784

ИИК KZ508560000000385541

АҒФ АО «БанкЦентрКредит»

г. Алматы, БИК КСВКЗКХ, ҚБЕ 17

Газет «Алматы-Болашақ» баспаханасында

басылды. Алматы қ., С. Мұқанов к., 223 б.

Көлемі: 6 баспа табақ

Ⓐ – материалдың жариялану ақысы төленген